

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Nuorten huumausainerikokset Vantaalla 2014–2016

Hämäläinen, Anniina

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Nuorten huumausainerikokset Vantaalla 2014–2016

Anniina Hämäläinen
Liiketalous
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Anniina Hämäläinen

Nuorten huumausainerikokset Vantaalla 2014–2016

Vuosi 2017 Sivumäärä 58

Tutkielman aiheena on nuorten huumausainerikokset Vantaalla 2014–2016. Tutkielman keskeisimpänä tarkoituksena on tutkia alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä huumausainerikoksia sekä selvittää, mihin suuntaan nuorten huumausainerikoksien määrä on kehittynyt Vantaalla vuosina 2014–2016. Tavoitteena on myös selvittää millaisia huumausainerikoksia nuoret ovat tehneet vuosina 2014–2016 Vantaalla. Työ on tarkoitettu Vantaan käräjäoikeuden sekä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen henkilökunnalle sekä nuorten huumausainerikoksista ja rikosprosessista kiinnostuneille.

Tutkielmassa käsitellään nuoren rikoksentekijän määritelmä sekä nuorten huumausainerikosten syitä ja tyypillisimpiä rangaistuksia. Tutkielmassa käsitellään myös huumausainerikoksien eri lajeja. Lisäksi tutkielmassa avataan nuorten rikosprosessia sekä selvitetään alle 15-vuotiaiden rangaistuksia, kun alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa eikä rikosprosessia voida suorittaa. Nuoriksi rikoksentekijöiksi kutsutaan alle 21-vuotiaita. Nuoria rikoksentekijöitä koskee tietynlainen erityissäätely sekä rikosprosessissa että rangaistuksissa.

Tutkielmassa käytetään sekä kvantitatiivista eli määrällistä että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Kvantitatiivinen tutkimus perustuu Vantaan käräjäoikeuden sekä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen tilastoihin nuorten huumausainerikoksista. Kvalitatiivinen tutkimus taas perustuu Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kahden poliisin haastatteluihin nuorten huumausainerikoksista. Tutkimusaineiston lisäksi opinnäytetyössä on käytetty lähteinä ajantasaista lainsäädäntöä ja oikeuskirjallisuutta, aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, asiantuntijoiden materiaaleja, luotettavia Internet-lähteitä sekä haastatteluja.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että nuorten huumausainerikoksien määrä Vantaalla on ollut kasvussa vuodesta 2014 vuoteen 2016. Nuorten huumausainerikosten osuus suhteessa kaikkiin Vantaalla tapahtuneisiin huumausainerikoksiin on kuitenkin pysynyt lähes samana vuodesta 2014 vuoteen 2016. Lisäksi tutkimuksessa ilmeni, että nuorten yleisin huumausainerikos on huumausaineen käyttörikos ja erityisesti kannabiksen käyttö. Rahan puute on yksinkertaisesti syy siihen, että nuorten huumausainerikokset ovat useimmiten pieniä käyttörikoksia. Rangaistusmääräysmenettelyssä annettu sakko on yleisin seuraamus nuorten huumausaineen käyttörikoksissa.

Asiasanat: nuori, rikoksentekijä, huumausainerikos, rikosprosessi

Anniina Hämäläinen

Drug offences of youths in Vantaa in 2014–2016

Year	2017	Pages	58
------	------	-------	----

The theme of the thesis is drug offences of youths in Vantaa in 2014–2016. The main purpose of this study is to determine drug offences made by youths under 21 years old and to clarify in which direction the amount of drug offences of the youths has developed in Vantaa in 2014–2016. The objective is also to solve what kind of drug offences the youths have committed in 2014–2016 in Vantaa. The research benefits the staff of the district court of Vantaa and the police department of Eastern Uusimaa as well as the people who are interested in drug offences of the youths and the criminal procedure connect to it.

The thesis processes the definition of the youth offender and the reasons as well as the most typical punishments for drug offences of the youths. Also the different types of drug offences are processed in the thesis. In addition, the thesis clarifies the youths' criminal procedure and explains the punishments for children who are under 15 years old. The children under 15 are not criminally responsible and the criminal procedure cannot be carried out. Young adults under the age of 21 are called youth offenders. There are some special regulations in the criminal procedure and in the punishments for offenders under 21 years old.

In this thesis both quantitative and qualitative research methods were used. The quantitative research is based on the statistics of the district court of Vantaa and the police department of Eastern Uusimaa relating to drug offences of the youths. The qualitative research, for its part, is based on the interviews of two police officers of the police department of Eastern Uusimaa about the drug offences of the youths. In addition to the research material, the thesis also includes; current legislation and legal literature, related literature, experts' materials and reliable Internet sources and interviews as a source material.

The results of the research show that the amount of drug offences of youths has been increasing from 2014 to 2016 in Vantaa. However, the proportion of drug offences of youths in relation to all the drug offences which have happened in Vantaa has remained almost the same from 2014 to 2016. In addition, the results show that the most common drug offence of youths is drug use crime and especially the use of cannabis. The lack of money is simply the reason for that the drug offences of youths are usually smaller drug use crimes. The fine which is given in the summary penal judgement is the most common sanction in the drug use crimes for youths.

Keywords: youth, offender, drug offence, criminal procedure

Laki- ja lyhenneluettelo

ETL	Esitutkintalaki 22.7.2011/805
HuumL	Huumausainelaki 30.5.2008/373
LSL	Lastensuojelulaki 13.4.2007/417
PKL	Pakkokeinolaki 22.7.2011/806
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39
ROL	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689
VahKL	Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412
	Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 24.6.2010/633

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Rikosprosessi	8
3	Nuorisrikollisuus	13
3.1	Nuori rikoksentekijä	15
3.2	Alle 15-vuotias rikoksentekijänä	18
3.3	Nuorisrikollisuuden syyt	20
3.4	Nuorten tyypilliset rangaistukset.....	22
4	Huumausainerikokset.....	26
4.1	Huumausaineen käyttörikos	28
4.2	Huumausainerikoksen valmistelu.....	28
4.3	Huumausainerikos	29
4.4	Törkeä huumausainerikos.....	33
5	Nuorten huumausainerikokset Vantaalla 2014–2016	35
5.1	Tilastotutkimus	36
5.2	Haastattelututkimus	46
6	Johtopäätökset	49
	Lähteet	52
	Kuviot..	54
	Taulukot	55
	Liitteet.....	56

1 Johdanto

Suomessa huometrendit ovat seuranneet kansainvälisiä virtauksia. Kansainväliseen tapaan Suomessa on ilmennyt kaksi suurempaa huumeaaltoa, joista ensimmäinen oli 1960-luvulla ja toinen 1990-luvulla. Huumeiden kokeilun ja käytön lisääntyminen huumeaaltojen aikana olivat nuorisoilmiöitä. Huumeiden kokeilu ja käyttö alkoivat yleistyä 1990-luvun puolivälissä erityisesti nuorten aikuisten keskuudessa. Huumeilmiö kehittyi monimuotoisemmaksi 1990-luvun loppupuolella, jolloin huumeiden käyttö ei enää rajautunut vain kaupunkilaisnuorten vähäiseksi viihdekäytöksi. Huumeita kokeilleiden osuus kasvoi 1990-luvun loppuun asti, minkä jälkeen kasvussa näkyi selvä tasoittuminen. Nykyisin huumeiden käyttö on entistä enemmän osa nuorten arkipäivää ja huumeilla on huomattavasti aikaisempaa vahvempi asema sekä nuorten kaupunkilaisten juhlintatavoissa, että myös päihteiden ongelmakäytössä.¹

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia nuorten tekemiä huumausainerikoksia Vantaalla 2014–2016. Tutkielman keskeisimpänä tarkoituksena on tutkia alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä huumausainerikoksia sekä selvittää, mihin suuntaan nuorten huumausainerikoksien määrä on kehittynyt vuosina 2014-2016. Tavoitteena on myös selvittää millaisia huumausainerikoksia nuoret ovat tehneet kyseisenä aikana Vantaalla. Tutkielmassa käsitellään nuoren rikosentekijän määritelmä sekä nuorten huumausainerikosten syitä ja tyypillisimpiä rangaistuksia. Tutkielmassa käsitellään myös huumausainerikoksien eri tyyppisiä. Lisäksi tutkielmassa avataan nuorten rikosprosessia sekä selvitetään alle 15-vuotiaiden rangaistuksia, kun alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa eikä rikosprosessia voida suorittaa.

Aloitin opinnäytetyöni esittelemällä nuorten rikosprosessia, jonka jälkeen siirryn nuorisoriikollisuuden sekä erilaisten huumausainerikosten esittelyyn. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen tuloksia ja viimeiseksi johtopäätöksiä. Opinnäytetyö on rajattu koskemaan nuorten tekemiä huumausaineiden käyttörikoksia, huumausainerikoksien valmisteluja, huumausainerikoksia sekä törkeitä huumausainerikoksia Vantaalla vuosina 2014–2016. Opinnäytetyössä ei oteta kantaa nuorten huumausainerikosten edistämiseen tai törkeiden huumausainerikosten edistämiseen. Alle 21-vuotiaiden nuorten rangaistukset ovat normaalia lievempiä ja lievempää kohtelua voidaan perustella useilla eri syillä. Yleensä nuoria halutaan ensin puhutella ja antaa rangaistukseksi huomautus, mikäli näin saavutetaan haluttu lopputulos. Puhuttelun ja huomautuksen tarkoituksena on taata nuoren tulevaisuus.

Opinnäytetyössä tarkastelun kohteeksi on rajattu nuoret, sillä nuorten huumausainerikokset ovat olleet hyvin pinnalla viime vuosien aikana Vantaalla. Nuorten huumausainerikollisuus on

---

¹ Varjonen 2015, 29.

paljon esillä mediassa, joten aihe on hyvin ajankohtainen. Nykyisin yhä useammat aloittavat huumausaineiden käytön hyvin nuorena iässä ja monet alle 15-vuotiaat ovat jo kokeilleet huumausaineita. Jopa alkoholin käyttö on nuorten keskuudessa vähentynyt, sillä nykyisin nuoret alkavat käyttää huumausaineita alkoholin sijaan. Lisäksi nuorten huumausainerikoksia käsitteleviä tutkimuksia on tehty melko vähän, minkä vuoksi halusin tehdä opinnäytetyöni nimenaan nuorten huumausainerikoksista.

Käytän opinnäytetyössäni sekä kvantitatiivista eli määrällistä että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Opinnäytetyössäni käytetään molempia tutkimusmenetelmää halutun lopputuloksen saavuttamiseksi. Kvantitatiivinen tutkimukseni perustuu Vantaan käräjäoikeuden sekä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen tilastoihin nuorten huumausainerikoksista. Kvalitatiivinen tutkimukseni perustuu taas Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kahden poliisin haastatteluihin nuorten huumausainerikoksista. Monet nuoret saavat huumausaineen käyttöringksestä vain huomautuksen tai asia käsitellään rangaistusmääräysmenettelyssä, jolloin rikos ei tule käräjäoikeuden käsittelyyn eikä näin ollen näy käräjäoikeuden tilastoissa. Tutkimusaineiston lisäksi käytän opinnäytetyössä lähteinä ajantasaista lainsäädäntöä ja oikeuskirjallisuutta, aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, asiantuntijoiden materiaaleja, luotettavia Internet-lähteitä sekä haastatteluja.

2 Rikosprosessi

Nuoren tekemä huumausainerikos on rangaistavaksi säädetty teko, josta voi seurata rikosprosessi². Rikosprosessi jaetaan usein neljään päävaiheeseen, joita ovat esitutkinta, syyteharjonta, oikeudenkäynti tuomioistuimessa ja rangaistuksen täytäntöönpano (Kuvio 1). Rangaistuksen täytäntöönpanon on usein katsottu kuuluvan rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän piiriin, mutta se voidaan ottaa esille myös yhtenä rikosprosessin päävaiheena. Suppeassa merkityksessä rikosprosessi tarkoittaa yleensä ainoastaan oikeudenkäyntivaihetta. Laajassa merkityksessä sen sijaan rikosprosessiin kuuluvat nämä neljä edellä esitettyä päävaihetta.³ Nuorten rikosprosessi sisältää useita erillismääräyksiä, jotka tulee ottaa huomioon myös nuorten huumausainerikoksia tutkiessa⁴.

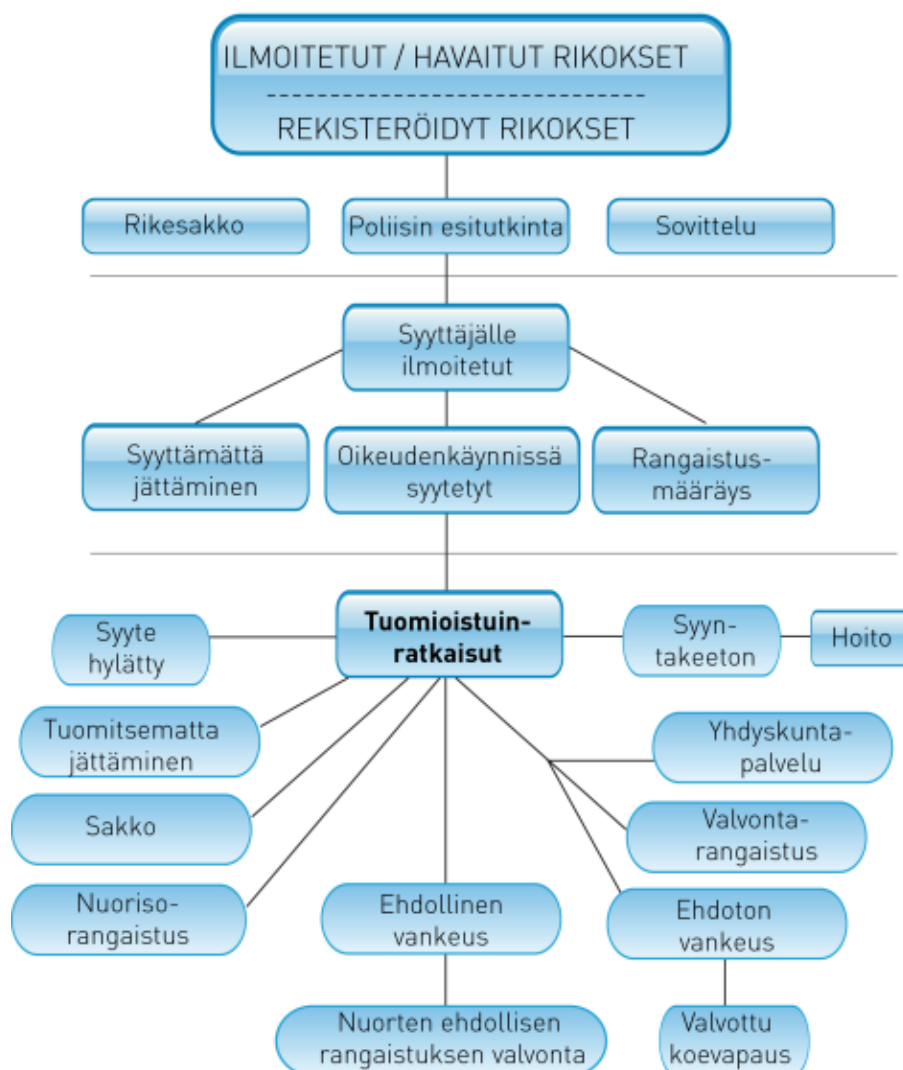
² Frände, Havansi, Helenius, Koulu, Lappalainen, Lindfors, Niemi, Rautio & Virolainen 2012.

³ Jokela 2008, 5.

⁴ Jämsä 2017.

RIKOSPROSESSIN KULKU

TÄYTÄNTÖÖNPANO

Kuvio 1: Rikosprosessin kulku (Rikosprosessi 2015).

Esitutkinnalla tarkoitetaan selvityksen hankkimista epäilystä rikoksesta mahdollisen syyteharjinnan suorittamista ja rikosoikeudenkäynnin valmistelua varten. Esitutkinta on rikosprosessin ensimmäinen vaihe.⁵ Esitutkinnan yksi tärkeimmistä tavoitteista on sen selvittää, onko tapahtunut rikos ja ketkä ovat rikokseen syyllisiä. Esitutkinnan, kuten rikosprosessinkin, tarkoituksena onkin rikosoikeudellisen vastuun toteuttaminen ja tehdä rikosoikeuden tavoitteiden toteutumisen mahdolliseksi.⁶ Yhtenä tärkeimpänä tavoitteena esitutkinnassa voidaan pitää

⁵ Tolvanen & Kukkonen 2012, 1.

⁶ Frände ym. 2012.

myös sen selvittämistä, onko olemassa riittävää aihetta nostaa syyte jostakin rikoksesta⁷. Esitutkinnassa kootaan ja järjestetään syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä tarvittava todistusaineisto. Suurin osa syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä tarvittava aineisto kootaan esitutkintapöytäkirjaan ja sen liitteiksi.⁸ Esitutkintapöytäkirjaan tulee merkitä kaikki tiedot, joilla oletetaan olevan merkitystä syyteharkinnassa tai oikeudenkäynnissä. Nuorten tapauksessa lisämerkintä tehdään aina, kun kyseessä on 15-17-vuotias nuori.⁹ Esitutkinta on toimitettava aina ilman aiheetonta viivytystä. Esitutkinta on toimitettava kiireellisenä erityisesti alle 18-vuotiaan ollessa epäiltynä rikoksesta tai alle 15-vuotiaana tekemästään rikollisesta teosta.¹⁰

Vaikka alle 15-vuotiasta ei voida asettaa syytteeseen, myös alle 15-vuotiaana tehdyt rikolliset teot tutkitaan esimerkiksi vahingonkorvausvaatimusten selvittämiseksi. Lisäksi alle 15-vuotiaisiin voidaan kohdistaa menettämisseuraamuksia eli konfiskaatiota. Konfiskaatio tarkoittaa yksityisomaisuuden korvauksetonta menettämistä valtiolle. Samalla voidaan selvittää lastensuojelun tarve. Poliisi on velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen, jos lapsi on suojelun tarpeessa.¹¹ Alle 18-vuotiasta henkilöä kohdellaan esitutkinnassa lapsena, eikä poliisi saa kuulustella alle 18-vuotiasta epäiltyä ilman kuulustelutodistajaa. Poliisi voi kuulustella myös alle 15-vuotiasta rikoksesta epäiltynä. Tällöin hänen huoltajalleen, edunvalvojalleen tai muulle lailliselle edustajalleen varataan tilaisuus olla läsnä kuulustelussa. Alle 15-vuotiasta ei kuitenkaan voida kuulustella rikoksesta epäiltynä missään tilanteessa, sillä hän ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa.¹²

Esitutkinta toimitetaan täydellisenä tai suppeana. Esitutkinnan laajuus määräytyy tutkittavan asian laadun ja vaikeusasteen mukaan. Esitutkinnan perusmenettelystä voidaan käyttää nimitystä täydellinen esitutkinta, johon kuuluvat ilmoitusvaihe, tutkintaa edeltävät toimenpiteet, kuulustelut ja muu todistelu sekä esitutkinnan lopettaminen.¹³ Yksinkertaisissa ja selvissä asioissa voidaan käyttää ETL 3 luvun 14 §:ssä säädettyä suppeaa esitutkintaa silloin, kun teosta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa.¹⁴ Tällöin poliisipartio suorittaa tarvittavat kuulustelut ja muut toimenpiteet paikan päällä ja antaa rikokseen syyllistyneelle esimerkiksi sakon tai rangaistusvaatimuksen. Muun muassa huumausaineen käyttörikokset ovat tämän suppean esitutkinnan alaisia.¹⁵

---

⁷ Vuorenperä 2009, 138.

⁸ Helminen, Fredman, Kanerva, Tolvanen & Viitanen 2014, 18-20.

⁹ Käsikirja esitutkintapöytäkirjan laadinnasta 2010.

¹⁰ ETL 3 luku 11 §.

¹¹ Frände ym. 2012.

¹² Alaikäiset epäillyt 2017.

¹³ Tolvanen & Kukkonen 2011, 2.

¹⁴ ETL 3 luku 14 §.

¹⁵ Suppea esitutkinta 2017.

Esitutkinta voidaan päättää, kun asian selvittämiseksi ETL 1:2 §:ssä asetetut tavoitteet on saavutettu. Esitutkinta lopetetaan, kun syyteharkinnassa tarvittava aineisto on esitutkinnassa saatu kootuksi.¹⁶ Esitutkinta voi päättyä joko poliisin tekemään ratkaisuun tai asian siirtämiseen syyttäjälle syyteharkintaan tai esimerkiksi rangaistusmääräyksen antamista varten. Edellytyksenä asian saattamiselle syyttäjän käsiteltäväksi on, että jotakuta voidaan edelleen epäillä rikoksesta.¹⁷ Asiaa ei kuitenkaan saateta syyttäjän käsiteltäväksi, jos esitutkinnassa on esimerkiksi selvinnyt, että rikosta ei ole tehty tai ketään vastaan ei voida nostaa syytettä.¹⁸ Asiaa ei saateta syyteharkintaan myöskään silloin, jos rikoksesta epäilty on alle 15-vuotias, epäilty on kuollut tai syyteoikeus on epäilyksettä vanhentunut. Asiaa ei ole saatettava syyttäjälle myöskään silloin, jos asianomistajarikoksessa asianomistaja ei ole vaatinut rangaistusta tai asianomistaja on luopunut rangaistusvaatimuksestaan.¹⁹

Syyteharkinta voidaan määritellä syyttäjän arvioinniksi siitä, antaako tehty esitutkinta aihetta syyttäjän toimenpiteisiin. Syyteharkinnassa syyttäjä voi lähtökohtaisesti päätyä joko syytteen nostamiseen tai syyttämättä jättämiseen.²⁰ Syytteen nostaminen tarkoittaa sitä, että rikosasia viedään tuomioistuimen käsittelyyn, yleensä käräjäoikeuteen. Syyttäjä voi myös päättää, että syytettä ei nosteta. Näin voi käydä esimerkiksi silloin, jos rikos on vähäinen tai rikoksesta ei ole näyttöä eikä sitä voida todistaa. Syyttämättä jättämispäätökset ovat Suomessa hyvin yleisiä varsinkin nuorten tapauksissa.²¹ Syyttäjä voi jättää syytteen nostamatta rikoksesta, joka on tehty alle 18-vuotiaana ja josta odotettavissa ei ole ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta²². Tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi nuorten huumausaineen käyttörikokset²³.

Syyttäjän on nostettava syyte epäilystä rikoksesta, jos se on laissa säädetty rangaistavaksi, sen syyteoikeus ei ole vanhentunut ja on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi.²⁴ Jos syyttäjä syyteharkinnassaan päätyy syytteen nostamiseen, hänen on nostettava syyte toimittamalla kirjallinen haastehakemus sekä tarvittavat liitteet käräjäoikeuden kansliaan. Kun haastehakemus saapuu käräjäoikeuden kansliaan, rikosjuttu tulee viereille kyseisessä tuomioistuimessa.²⁵

---

¹⁶ ETL 1 luku 2 §; Helminen ym. 2014, 241.

¹⁷ Helminen ym. 2014, 367.

¹⁸ ETL 10 luku 2 § 2 momentti.

¹⁹ Tolvanen & Kukkonen 2011, 65-67.

²⁰ Vuorenpää 2009, 254.

²¹ Syyteharkinta 2014.

²² ROL 1 luku 7 § 2 momentti.

²³ RL 50 luku 2 a §.

²⁴ ROL 1 luku 6 §.

²⁵ ROL 5 luku 1 §; Frände ym. 2012.

Yksi syyttäjien tehtävistä nuorten rikosprosessissa on yhteistyövelvoitteet lastensuojelun suuntaan. Lisäksi syyttäjän tulee pyytää nuoresta laadittavia asiakirjoja kriminaalihuollolta tai lastensuojelun edustajilta. Epäillyn ollessa alle 18-vuotias syyttäjän on kiireellisesti ratkaistava, nostaako hän rikoksesta syytettä vai ei. Mikäli syyte päätetään nostaa, tulee se tehdä viivytyksettä kolmenkymmenen vuorokauden kuluessa. Syyttäjä määrää myös pääsääntöisesti nuorten henkilötutkinnan ja yhdyskuntapalvelun soveltuvuusselvityksen tarpeellisuu-
desta. Syyttäjän tulee tehdä näihin liittyvät pyynnöt välittömästi. Nuorisorangaistuksen sovel-
tuvuussuunnitelma kuuluu myös kiireellisesti selvitettäviin asioihin, joita syyttäjän tulee
tehdä.²⁶

Rikosasia tulee vireille käräjäoikeudessa sen jälkeen, kun poliisi on rikosilmoituksen tai muun rikosepäilyn perusteella toimittanut esitutkinnan ja syyttäjä on päättänyt nostaa asiassa syytteen. Rikosasia käsitellään yleensä sen paikkakunnan käräjäoikeudessa, jonka alueella rikos on tehty. Tavallisimpia tuomioistuimissa käsiteltäviä rikoksia ovat liikenteen vaarantamiset, rattijuopumukset, pahoinpitelyt, varkaudet, petokset ja huumausainerikokset.²⁷ Alle 18-vuotiaan nuoren oikeudenkäynnissä on oltava kunnan sosiaaliviranomainen edustettuna, ellei sitä katsota tarpeettomaksi²⁸. Lopuksi oikeus harkitsee ja antaa tuomion. Rikokseen syylliseksi to-
dettu tuomitaan yleensä rangaistukseen.²⁹

Yksinkertainen rikosasia voidaan ratkaista käräjäoikeudessa pelkässä kirjallisessa menette-
lyssä ilman pääkäsittelyä. Edellytyksenä on, että rikoksesta syytetty on tunnustanut teon ja
suostuu kirjalliseen menettelyyn. Myös mahdolliselta rikoksen uhrilta on saatava suostumus
kirjalliseen menettelyyn.³⁰ Kirjallisen menettelyn käytön tarkoituksena on saada rikosasiain
oikeudenkäynneistä pääkäsittelyä joustavampia ja tarkoituksenmukaisempia, asianosaisten
oikeusturvasta kuitenkin tinkimättä. Kirjallisessa menettelyssä voidaan käsitellä useimmat
lievät ja tavalliset rikokset, esimerkiksi huumausainerikokset. Kirjallisen menettelyn edelly-
tyksenä on, että vastaaja on teon tehdessään ollut vähintään 18-vuotias. Tästä johtuen kaikki
alaikäisten nuorten jutut käsitellään suullisina istuntoina tuomioistuimissa. Monet 18-20-vuoti-
aiden nuorten tekemät huumausainerikokset käsitellään kirjallisessa menettelyssä sen joutui-
suuden vuoksi.³¹

---

²⁶ Marttunen 2002, 130.

²⁷ Oikeudenkäynti 2016.

²⁸ Jokela 2008, 340.

²⁹ Oikeudenkäynti 2016.

³⁰ Ibid.

³¹ Kirjallinen menettely rikosasioissa 2017.

Pakkokeinoilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joita käytetään esimerkiksi rikosprosessin turvaamiseksi. Pakkokeinoilla puututaan siis henkilöiden lailla suojattuihin oikeushyviin, kuten henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja omaisuuteen.³² Rikosprosessuaaliset pakkokeinot voidaan jaotella kolmeen ryhmään: vapauteen kohdistuvat pakkokeinot, henkilöön kohdistuvat pakkokeinot ja omaisuuteen kohdistuvat pakkokeinot. Vapauteen kohdistuvia pakkokeinoja ovat esimerkiksi vangitseminen sekä matkustuskielto. Henkilöön kohdistuvia pakkokeinoja ovat esimerkiksi henkilötarkastus, telekuuntelu sekä televalvonta. Omaisuuteen kohdistuvia pakkokeinoja ovat esimerkiksi vakuustakavarikko sekä kotietsintä. Usein esimerkiksi huumausainerikosten yhteydessä huumausaineet otetaan vakuustakavarikkoon ja menetetään korvauksetta valtiolle. Lisäksi huumausainerikoksesta epäilty henkilö voidaan esimerkiksi pidättää.³³

Alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyä ei saa pidättää.³⁴ Alle 15-vuotiasta ei voida vangita ikänsä ja rangaistusvastuun takia, mutta häneen voidaan kuitenkin käyttää noutoa pakkokeinona. Muuten pakkokeinot tulevat sovellettaviksi niin 15-17-vuotiaiden nuorten kuin täysi-ikäistenkin kohdalla. Pakkokeinoissa ei myöskään ole yleisiä rangaistuksen vähentämisperusteita niin kuin esimerkiksi rangaistusta mitattaessa. Esimerkiksi nuoruutta ei oteta pakkokeinoissa huomioon, mikäli nuori on täyttänyt 15 vuotta ja on rikosoikeudellisessa vastuussa.³⁵

3 Nuorisirikollisuus

Nuorisirikollisuus määritellään yhteiskunnalliseksi ongelmaksi ja ilmiöksi. Nuorisirikollisuus onkin yksi kriminologian yleisimmistä tutkimuskohteista. Rikollisuus on hyvin yleistä nuorella iällä ja iän yhteys rikollisuuteen on yksi kriminologian tunnetuimmista ilmiöistä. Suomen poliisitilastojen mukaan 15-20-vuotiaat tekevät eniten rikoksia. Vaikka lapsuus ja nuoruus ovatkin rikollisuudelle altistuvaa aikaa, tilastoidusta kokonaisrikollisuudesta aikuiset tekevät kuitenkin suurimman osan, sillä aikuisia on enemmän kuin nuoria.³⁶

Nuorisirikollisuudesta puhutaan silloin, kun rikos tapahtuu tietyissä iässä.³⁷ Lain mukaan nuorella rikoksenteijällä tarkoitetaan henkilöä, joka teon tehdessään on ollut 15-20-vuotias³⁸. Alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa, joten heitä ei voi tuomita rangaist-

---

³² Jokela 2008, 168.

³³ Ibid. 177.

³⁴ PKL 2 luku 5 §.

³⁵ Jokela 2008, 168.

³⁶ Elonheimo 2010, 14-15.

³⁷ Ibid. 13.

³⁸ Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 2 §

tukseen, mutta heihin voidaan kohdistaa tarvittaessa muita viranomaistoimia. Viranomaistoi-
met koostuukin tuolloin lähinnä sosiaaliviranomaisten toimista, sovittelusta ja vahingonkor-
vausvastuusta. Jos rikos on tehty 15-17-vuotiaana, sovelletaan lievennettyä rangaistusasteik-
koa. Ehdotonta vankeutta voidaan tuomita vain erityisen painavista syistä.³⁹ Lastensuojelu-
laissa lapsena pidetään alle 18-vuotiaita ja nuorena 18-20-vuotiaita.⁴⁰ Sosiaaliviranomaisten
tulee pääsääntöisesti olla mukana alle 18-vuotiaiden tekemien rikosten esitutkinnassa ja tuo-
mioistuinkäsittelyssä. Alaikäisen tekemä rikos voi myös johtaa lastensuojelulain mukaisiin toi-
miin, joista ensimmäisenä ovat avohuollon tukitoimet ja viimeisenä huostaanotto.⁴¹

Tarkasteltaessa rikollisuuden määrää ja kehitystä on hyvä erotella viranomaisten tietoon tul-
lut rikollisuus ja niin kutsuttu piilorikollisuus. Piilorikollisuudella tarkoitetaan rikoksia, jotka
eivät päädy poliisiin tai muiden viranomaisten tietoon, eivätkä näin ollen näy rikostilastoissa.
Suuri osa nuorten tekemistä rikoksista ei tule poliisiin tietoon. Poliisiin tietoon tullutta rikolli-
suutta tarkasteltaessa voidaan havaita, että nuorten tekemät rikokset liittyvät usein vapaa-
ajanviettoon, alkoholiin ja ikärajoja koskeviin säännöksiin. Nuorten tekijöiden osuus on mer-
kittävä esimerkiksi vahingonteoissa, autovarkauksissa ja ryöstöissä. Suunnitelmallisuutta vaa-
tivia rikoksia kuten petoksia, kavalluksia tai talousrikoksia ylipäättään tehdään vähemmän nuo-
rella iällä. Lisäksi henkirikosten tekeminen on hyvin harvinaista nuorella iällä.⁴²

Nuorten keskuudessa tehdyt kyselytutkimukset antavat samanlaisia tuloksia kuin poliisitilas-
tot. Tyypillisiä suomalaisnuorten tekemiä rikoksia ovat esimerkiksi myymälävarkaudet ja kou-
lusta varastaminen, vahingonteot, kuten omaisuuden tuhoaminen sekä seiniin kirjoittelu ja
piirtely. Lievä väkivalta sekä liikennerikkomuksista ilman ajokorttia ajaminen tai rattijuopu-
mus ovat myös tyypillisiä nuorten tekemiä rikoksia. Lisäksi luvaton musiikin lataaminen ja ja-
kaminen internetissä on nykypäivänä erityisen yleistä nuorten keskuudessa. Noin joka kymme-
nes 15-16-vuotias nuori on vuoden aikana varastanut kaupasta, tuhonnut omaisuutta, ajanut
humalassa moottoriajoneuvoa tai käyttänyt marihuanaa tai hasista. Saman ikäisistä nuorista
noin 40 % on vähintään kerran elämänsä aikana varastanut kaupasta ja yksi neljästä on tuhon-
nut omaisuutta. Harva suomalaisnuori on tehnyt vakavia varkauksia tai käyttänyt kovia huu-
meita.⁴³ Nuorten tekemät rikokset ovat pääsääntöisesti pieniä omaisuusrikoksia, kuten kau-
pasta näpistelyä ja puolittujen omaisuuden anastamista. Lisäksi yleisiä ovat pienet vahin-
gontekorikokset ja pahoinpitelyt. Yleistä on nykyään myös näiden rikosten kuvaaminen ja
niillä rehentely kaveripiireissä ja sosiaalisessa mediassa.⁴⁴

---

³⁹ Elonheimo 2010, 13.

⁴⁰ LsL 1 luku 6 §

⁴¹ Salmi 2015.

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Niemelä 2017.

Nuoruus on rikollisuuden kannalta varsin aktiivista aikaa. Nuoruudessa rikosten tekeminen on todella yleistä ja sitä usein pidetään nuoruuteen kuuluvana kokeiluvaiheena. Tällöin rikokset ovat usein suhteellisen lieviä. Nuoruuden rikoskäyttäytyminen ja rikosten tekeminen alkavat yleensä murrosiässä ja päättyy varhaisaikuisuudessa. Useimmiten nuoren kasvaessa aikuiseksi rikosten tekeminen ei enää kiinnosta tai tunnu mielekkäältä. Koko elämän ajan jatkuva rikoskäyttäytyminen on melko harvinaista. Tällainen rikoskäyttäytyminen ilmenee usein jo varsin varhaisessa kasvuvaiheessa ongelmakäyttäytymisenä, kuten aggressiivisuutena ja vaikeuksina sosiaalisissa tilanteissa muiden kanssa.⁴⁵

3.1 Nuori rikosentekijä

Suomessa rikosoikeudellisen vastuun ikäraja on 15 vuotta. Rangaistusvastuun edellytyksenä on, että tekijä on teon hetkellä täyttänyt 15 vuotta ja on syntyäkseen.⁴⁶ Alle 15-vuotiaat ovat rikosoikeudellisesta näkökulmasta katsottuna lapsia, eikä heitä voida tuomita rangaistukseen suomalaisessa oikeusjärjestelmässä. Yli 15-vuotiaiden nuorten rangaistukset ovat normaalia lievempiä ja lievempää kohtelua perustellaan useilla eri syillä. Nuoren tekemä rikos on usein osoitus kypsyttömyydestä ja ajattelemattomuudesta, eikä kyseessä ole harkittu ja tietoinen päätös rikkoa oikeusjärjestystä tai sen normeja. Omien rajojen koettelu kuuluu ihmisen normaaliin kasvuvaiheeseen, joka on myös yksi lievemmän kohtelun perusteista. Usein kyseessä on ohimenevä kehitysvaihe, jolloin poikkeava käytös oikenee itsestään. Lievemmän kohtelun lisäksi nuoriin sovellettava järjestelmä on usein myös sisällöltään erilainen sekä painottuu kasvatuksellisiin ja sosiaalistaviin toimintatapoihin. Laitosrangaistusten käyttöä pyritään välttämään sen mahdollisten haittavaikutusten vuoksi. Lievemmän kohtelun perusteet otetaan myös huomioon mitattaessa nuorten huumausainerikosten rangaistuksia.⁴⁷

Rikoslain lainsäädännön terminologian mukaan nuoret voidaan jaotella kolmeen eri ryhmään. Lapsella tarkoitetaan alle 15-vuotiasta, joka on ikänsä puolesta syntyäkseen ja vapaa rangaistusvastuusta.⁴⁸ Lain mukaan nuorella rikosentekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka on rikoksen tekohetkellä 15-20-vuotias eli nuori on rikoksen tehdessään täyttänyt jo 15 vuotta, mutta ei vielä 21 vuotta⁴⁹. Niin sanottuja nuoria henkilöitä ovat puolestaan 15-17-vuotiaat. Nämä kaksi ikäryhmää on eroteltu myös sen takia, että on olemassa säännöksiä, jotka koskevat ainoastaan 15-17-vuotiaita nuoria.⁵⁰

---

⁴⁵ Salmi 2015.

⁴⁶ RL 3 luku 4 §.

⁴⁷ Lappi-Seppälä, Hakamies, Koskinen, Majanen, Melander, Nuotio, Nuutila, Ojala & Rautio 2013.

⁴⁸ Marttunen 2008, 17.

⁴⁹ Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 2 §

⁵⁰ Koskinen 2008, 114.

Alle 15-vuotiaana rikoksen tehneen asiaa ei voida käsitellä oikeudessa eikä hänelle voida tuomita rangaistusta, sillä alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa. Sosiaaliviranomaiset sekä poliisi huolehtivat alle 15-vuotiaan ohjaamisesta pois rikosten poluilta. Tuomittaessa rangaistusta 15-17-vuotiaalle rikoksen tekijälle tulee noudattaa lakia, jonka mukaan rangaistuksen määrä on enintään 3/4 siitä, mitä täysi-ikäiselle rikoksen tekijälle tuomittaisiin. Alle 18-vuotiasta ei yleensä tuomita ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Lisäksi alle 18-vuotias voidaan jättää rangaistukseen tuomitsematta, mikäli oikeus katsoo, että nuori ottaa opikseen ilman rangaistustakin. Nuorten rikosasiat on käsiteltävä aina kiireellisesti. Nämä yllämainitut seikat tulee ottaa huomioon myös nuorten huumausainerikoksissa.⁵¹

Nuorten tekemiin rikoksiin suhtaudutaan eri tavoin, sillä nuoruus on kasvun ja kehityksen sekä kapinoinnin ja rajojen kokeilun aikaa. Nuorten rikollisuutta saatetaan pitää nuoruuteen kuuluvana, ohimenevänä kehitysvaiheena, mutta toisaalta rikoksiin syyllistyvä nuori on vaarassa joutua syrjäytymis- ja rikoskierteeseen. Tämän estämiseksi on erityisen tärkeää, että nuorten tekemiin rikoksiin puututaan. Rikokset nostattavat ihmisissä voimakkaita tunteita ja mitä vakavammasta rikoksesta on kyse, sitä voimakkaampia tunteita se herättää. Usein myös rikosten tekijöiden ikä, sukupuoli ja muut taustat vaikuttavat siihen, miten heidän tekemiin rikoksiin suhtaudutaan. Esimerkiksi poikien tekemiin rikoksiin suhtaudutaan yleensä paljon maltillisemmin kuin tyttöjen rikollisuuteen.⁵²

Nuoriin sovelletaan lastensuojelun toimia ennen rikosoikeudellisen vastuuikärajan saavuttamista. Myös vastuuikärajan saavuttaneisiin aina 18 ikävuoteen saakka sovelletaan lastensuojelun toimia.⁵³ Lapsen etu on kaikkien lastensuojelulain toimien periaatteena⁵⁴. Myös rikoksiin puuttuminen perustuu tämän lain osalta siihen, että lapsi vaarantaa oman tulevaisuutensa. Rikollisten tekojen toistaminen voi johtaa lastensuojeluviranomaisten toimenpiteisiin.⁵⁵ Alle 15-vuotiaisiin sovelletaan lastensuojelullisia toimia sekä vahingonkorvausvelvollisuutta rikosoikeudellisten toimien sijaan. 15-vuoden ikäraja on säilynyt samana koko rikoslain voimassaoloajan. Alle 15-vuotias on kuitenkin vahingonkorvausvelvollinen.⁵⁶ Kaiken ikäiset rikoksen tekijät ovat vahingonkorvausvelvollisia. Vahingonkorvausvelvollisuus ei riipu siitä, onko rikok-

---

⁵¹ Nuori rikoksentehtäjä 2016.

⁵² Honkatukia & Kivivuori 2006, 1.

⁵³ Lappi-Seppälä ym. 2013.

⁵⁴ Lastensuojelulain 1 luvun 4 §:n mukaan lapsen edulla tarkoitetaan sitä, että lapselle on turvattu tasapainoinen ja monipuolinen kehitys, turvallinen kasvuympäristö sekä erityinen suojele.

⁵⁵ Lappi-Seppälä ym. 2013.

⁵⁶ Ibid.

sentekijä tuomittu rangaistukseen. Tekijä joutuu korvaamaan rikoksella aiheuttamansa vahingon. Vahingonkorvausvelvollisuutta voidaan kuitenkin sovittaa, jos olosuhteet ovat sellaiset, että täyden korvauksen määrääminen alaikäisen lapsen maksettavaksi olisi kohtuutonta.⁵⁷

Suuri osa rikosoikeudellisesta erityissääntelystä koskee 15-17-vuotiaita rikoksen tekijöitä. Säännökset koskevat seuraamusten käyttöä, rikoksen tutkintaa sekä prosessia. Yksi rangaistusteikon lieventämisperusteista on rikoksen tekeminen 15-17-vuoden iässä. Lisäksi toimenpiteistä luopuminen ja ehdollisen vankeuden käyttö ovat mahdollista tässä ikäryhmässä. Vain harvoissa tapauksissa nuorelle tuomitaan ehdoton vankeusrangaistus. Nuoremmassa ikäryhmässä myös sakonmuutorangaistuksen käyttöä on rajoitettu. Lisäksi nuori vapautuu laitoksesta muita aiemmin. Nuori vapautuu usein laitoksesta suoritettuaan 1/3 tai 1/2 rangaistuksesta. Tämä poikkeus koskee myös 18-20-vuotiaiden ikäryhmää. Nuorien rikosentekijöiden eli 15-20-vuotiaiden ehdollisten rangaistusten tehosteeksi voidaan lisätä valvontaa.⁵⁸

Myös nuoren tekemän rikoksen, kuten huumausainerikoksen esitutkinnassa ja jutun oikeuskäsittelyssä tulee noudattaa eräitä erityismääräyksiä. Alle 15-vuotiaan huoltajalle, holhoajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus olla läsnä kuulustelussa. Alle 18-vuotiaita tulee kohdella heidän ikäänsä ja kehitystasoansa vastaavalla tavalla esitutkinnassa. Tärkeintä on kuitenkin huolehtia siitä, ettei lapselle aiheuteta haittaa hänelle tärkeässä ympäristössä kuten koulussa tai työpaikalla.⁵⁹ Nuorta henkilöä koskevassa rikosprosessissa korostetaan menettelyn nopeutta. Syyttäjän on kiireellisesti ratkaistava nostaako hän syytteen, jos rikoksesta epäilty on alle 18-vuotias. Nuorta koskeva rikosjuttu on käsiteltävä käräjäoikeudessa kiireellisenä ja ilman aiheetonta viivytyksiä. Pääkäsittely on pidettävä kahdessa viikossa jutun vireille tulosta. Lisäksi ratkaisu on annettava kahdessa viikossa pääkäsittelyn alkamisesta. Nuorten tekemien rikosten käsittelyä on pyritty nopeuttamaan esimerkiksi lisäämällä seuraamusjärjestelmän ja sosiaalitoimen yhteistyötä.⁶⁰

Alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta voidaan tuomita 4-12 kuukauden pituinen nuorisorangaistus. Nuorisorangaistuksen tarkoituksena on erityisesti uusien rikosten ehkäiseminen sekä rikoksen tekijän sosiaalisen selviytymisen edistäminen. Nuorisorangaistusta ei suoriteta rangaistuslaitoksessa, mutta nuorisorangaistukseen tuomittu on koko rangaistuksen ajan valvonnassa. Nuorisorangaistukseen kuuluu valvonnan alaisena suoritettavia sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä sekä ohjelmia. Tehtävien ja ohjelmien yhteydessä annetaan tukea ja ohjausta. Nuorisorangaistus sisältää lisäksi valvottua palkatonta työntekoa sekä työelämään

---

⁵⁷ Nuori rikosentekijä 2016.

⁵⁸ Lappi-Seppälä ym. 2013.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

perehtymistä. Myös päihteiden käyttöä valvotaan nuorisorangaistuksen aikana. Nuorisorangaistuksen täytäntöönpanosta huolehtii Rikosseuraamuslaitos. Nuorisorangaistukseen tuomittu nuori voidaan tuomita muuhun rangaistukseen kuten esimerkiksi ehdottomaan vankeusrangaistukseen, mikäli tuomittu nuori rikkoo nuorisorangaistuksessa annettuja määräyksiä tai tekee uusia rikoksia.⁶¹ Nuorisorangaistus voidaan määrätä myös huumausainerikoksesta, mikäli sakko on riittämätön, mutta ehdollinen vankeus liian ankara rangaistus. Nuorisorangaistus on verrattavissa ehdolliseen vankeusrangaistukseen.⁶²

Alle 21-vuotiaiden nuorten huumausainerikokset ovat yleensä pieniä käyttörikoksia. Yksinkertaisesti rahan puute on yksi syy sille, että huumausainemäärät eivät ole yleensä järin suuria, mitä nuorten keskuudessa liikkuu. Selkeästi yleisin nuorten huumausainerikos on kannabiksen käyttö. Kannabiksen käytölle omistautuneessa kaveriporukassa yleinen keino kannabiksen hankintaan on niin sanottu potti-keräys, jossa yksi henkilö kerää rahaa kaveriporukalta pottiin, jolla sitten käydään ostamassa kannabista poltettavaksi. Myös lääkkeiden väärinkäyttö on yleistä nuorten keskuudessa. Nuoret eivät välttämättä itsekään aina tiedä, mitä lääkkeitä käyttävät, mutta pääasia on saada pää sekaisin. Kovia huumeita käyttäviä nuoria on melko vähän; niitä tulee vastaan silloin tällöin, mutta ei kuitenkaan merkittävässä määrin. Joissain nuorten tapauksissa myös huumausaineiden määrät voivat olla suurempia ja huumeiden välittämistä voi tapahtua. Yleensä kuitenkin huumausaineiden määrät ovat hyvin pieniä. Yleensä nuoret syyllistyvät huumausainerikoksiin vasta pääsääntöisesti täysi-ikäisyyden kynnyksellä ja sen jälkeen.⁶³

3.2 Alle 15-vuotias rikoksentekijänä

Alle 15-vuotiaat ovat rikosoikeudellisesta näkökulmasta katsottuna lapsia, eikä heitä voida tuomita rangaistukseen suomalaisessa oikeusjärjestelmässä. Alle 15-vuotiaisiin sovelletaan lastensuojelullisia toimia sekä vahingonkorvausvelvollisuutta rikosoikeudellisten toimien sijaan. 15-vuoden ikäraja on säilynyt samana koko rikoslain voimassaoloajan.⁶⁴ Alaikäinen rikoksentekijä on vahingonkorvausvastuussa, mutta korvauksen määrä on soviteltava sovittelusääntönsen mukaan tekijän ikään ja kehitystasoon, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin kohtuullisiksi.⁶⁵ Kun alle 15-vuotiaan epäillään syyllistyneen rikolliseen tekoon, toimitetaan tarvittaessa esitutkinta sen selvittämiseksi, onko 15 vuotta täyttänyt ollut osallisena teossa. Tällöin esitutkinnassa selvitetään kunkin epäillyn osalta esitutkintalain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettut seikat. Näiden lisäksi alle 15-

---

⁶¹ Nuori rikoksentekijä 2016.

⁶² Nuorisorangaistus 2016.

⁶³ Niemelä 2017.

⁶⁴ Lappi-Seppälä ym. 2013.

⁶⁵ VKL 2 luku 2 §.

vuotiaan tekemäksi epäillyn rikollisen teon johdosta toimitetaan lisäksi tarvittaessa esitutkinta:

- ”1) asianomistajan pyynnöstä teolla menetetyin omaisuuden saamiseksi takaisin tai hänen vahingonkorvausoikeutensa toteuttamiseksi;
2) menettämisseuraamuksen edellytysten selvittämiseksi; tai
3) epäiltyyn kohdistettavien lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen tai muun epäillyn etuun liittyvän selvittämistarpeen vuoksi.”⁶⁶*

Esitutkinta on toimitettava kiireellisesti, kun rikoksesta epäilty on alle 15-vuotias⁶⁷. Kun alle 15-vuotias on epäiltynä rikoksesta, häntä voidaan kuulustella teon johdosta, mutta se ei ole välttämätöntä. Poliisi tekee päätöksen, onko lapsen kuuleminen tarpeellista rikoksen laadun tai muiden olosuhteiden perusteella. Vaikka alle 15-vuotias rikoksesta epäilty ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa, hänet voidaan silti ottaa kiinni lähinnä rikoksen selvittämistä ja kuulustelua varten.⁶⁸ Alle 15-vuotiaisiin voidaan kohdistaa menettämisseuraamuksia eli konfiskaatiota. Konfiskaatio tarkoittaa yksityisomaisuuden korvauksetonta menettämistä valtiolle. Esimerkiksi alle 15-vuotiaiden huumausainerikoksissa apuna käytetyt puhelimet tai tietokoneet voidaan konfiskoida valtiolle.⁶⁹

Poliisi on velvollinen ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä viipymättä lastensuojeluun alaikäisen syyllistyessä rikokseen. Tämä koskee kaikkia alle 18-vuotiaita.⁷⁰ Kun lasta kuulustellaan rikoksesta epäiltynä tai lapsi on kiinniotettuna, lapsen huoltajat ja lastensuojeluviranomaiset tulee kutsua paikalle. Lastensuojelullisiin toimiin ei saa ryhtyä vain rikosprosessuaalisista syistä, kuten esimerkiksi esitutkinnan turvaamiseksi. Viranomaisten kanssa tekemisiin joutuminen saattaa jo itsessään tuntua lapselle seuraukselta, jonka johdosta hän on jatkossa tekemättä rikoksia.⁷¹

Rikosprosessi on yksi keino saattaa alaikäisen rikos lastensuojeluviranomaisten tietoon. Myöhemmät lastensuojelun keinot määräytyvät lastensuojelun oman harkinnan mukaan riippumatta rikosprosessin etenemisestä. Lastensuojelua velvoittaa niin sanottu lievimmän riittävän toimenpiteen periaate eli lastensuojeluviranomaisen on valittava lievin mahdollinen tapa

---

⁶⁶ ETL 3 luku 5 §.

⁶⁷ ETL 3 luku 11 §.

⁶⁸ Marttunen 2008, 180-181.

⁶⁹ Ibid. 181.

⁷⁰ LSL 5 luku 25 §.

⁷¹ Marttunen 2008, 182.

puuttua lapsen ongelmiin käytettävissä olevista toimenpidevaihtoehdoista. Ensisijaisia toimenpiteitä ovat avohuollon tukitoimet.⁷² Lastensuojelun avohuollon tukitoimia ovat esimerkiksi:

- ”1) tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen;*
- 2) lapsen taloudellista ja muuta tukemista koulunkäynnissä, ammatin ja asunon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä;*
- 3) lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluja;*
- 4) tehostettua perhetyötä;*
- 5) perhekuntoutusta; sekä*
- 6) muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia.”⁷³*

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi tukitoimien tarpeen ja päättää lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömistä sosiaalihuollon palveluista⁷⁴. Lapsi on otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, mikäli puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä. Jos lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään, lapsi on myös otettava huostaan ja hänelle on järjestettävä sijaishuolto. Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan kuitenkin ryhtyä vain, jos avohuollon tukitoimet eivät ole lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi sekä jos sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista.⁷⁵ Huostaanoton kolme tärkeintä edellytystä ovat kuitenkin alaikäisen terveyden tai kehityksen vaarantuminen joko kotiolojen tai lapsen oman käyttäytymisen takia, avohuollon tukitoimenpiteiden riittämättömyys sekä lapsen etu⁷⁶.

3.3 Nuorisorikollisuuden syyt

Monet erilaiset tutkimukset ovat selvittäneet rikollisen ja väkivaltaisen käyttäytymisen alkuperää ja kehitystä. Tutkimusten lähtökohtana on ollut yleensä erilaisten ympäristötekijöiden ja rikoskäyttäytymisen välisten yhteyksien selvittäminen. Tällaisia yksilön rikoskäyttäytymiseen vaikuttavia ympäristötekijöitä ovat esimerkiksi haitallinen perheympäristö ja asuinalue

---

⁷² Ibid. 368.

⁷³ LSL 7 luku 36 §.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ LSL 8 luku 40 §.

⁷⁶ Marttunen 2008, 373.

sekä ystävien rikoskäyttäytyminen. Ympäristötekijöiden lisäksi myös perinnölliset tekijät voivat vaikuttaa yksilön käyttäytymisen kehitykseen.⁷⁷ Tutkimukset ovat osoittaneet, että lapsuuden traumaattiset tapahtumat sekä muut lapsuuden haitalliset kokemukset lisäävät yksilön riskiä joutua kokemaan erilaisia negatiivisia seurauksia. Tällaisia seurauksia ovat esimerkiksi pitkäaikainen sairaus, työttömyys tai osallisuus vakavaan, väkivaltaiseen ja pitkäaikaiseen rikollisuuteen.⁷⁸

Yhtenä kriminologisen tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miksi ihmiset tekevät rikoksia ja mitkä tekijät vaikuttavat rikollisuuteen. Nuorten rikollisuuteen vaikuttavat biologiset, taloudelliset, yhteiskunnalliset sekä sosiaaliset tekijät. Sosiaalisten siteiden eli perhesiteiden ja muiden ihmissuhteiden yhteyttä rikollisuuteen on tutkittu runsaasti ja todettu, että niiden heikkeneminen kasvattaa riskiä syyllistyä rikoksiin. Tutkimuksissa on myös todettu, että asuin- ympäristöissä, joissa ihmisten väliset suhteet ovat heikkoja ja yhteisestä ympäristöstä huolehtiminen vähäistä, ilmenee usein ilkeämielisyyttä ja rikollisuutta.⁷⁹ Nuorten huumeiden kokeilulle tai käytölle ei ole olemassa yksiselitteistä tai tiettyä syytä. Jokaisella käyttäjällä on omat persoonalliset taustansa, jotka vaikuttavat valintojen tekemiseen. Huumeiden käyttö on lailla kiellettyä, mikä saattaa jo itsessään innostaa nuorta kokeilemaan tai käyttämään huumeita. Osa pyrkii huumeiden avulla lieventämään ahdistusta, masennusta tai yksinäisyyttä. Lisäksi perheen omat kriisit, kuten alkoholismi tai avioero, voivat järkyttää nuoren tasapainoa ja johtaa siten huumeiden käyttöön.⁸⁰

Yleensä rikollisen kehityksen riskitekijät luokitellaan yksilön ominaisuuksiin, perhetekijöihin, kouluun liittyviin riskeihin, kaveripiirin riskeihin sekä asuin ympäristön riskitekijöihin. Yksilöön liittyviä riskitekijöitä ovat esimerkiksi erilaiset hermostollisiin ongelmiin johtavat raskauden- aikaiset ja syntymään liittyvät vauriot, vahva temperamentti, ylivilkkaus, pelottomuus, monet erilaiset käytösongelmat sekä oppimisvaikeudet. Kouluikässä todetut ulospäinsuuntautuvat käytösongelmat, kuten aggressiivisuus, ovat monissa tutkimuksissa ennustaneet varhain alkavaa epäsosiaalista käyttäytymistä sekä myöhemmin rikollisuutta.⁸¹ Monet persoonallisuuteen liittyvät riskitekijät kytetään usein biologisiin ominaisuuksiin, kuten esimerkiksi alhaiseen serotoniinitasoon, kortisolin eritykseen tai testosteroniin. Ympäristötekijöihin liittyvä stressi, kuten traumaattinen väkivalta, voi kuitenkin vaikuttaa elimistön toimintoihin ja muuttaa hormoni- tasoja ja autonomisen hermoston reagoititapoja. Rikolliseen ja epäsosiaaliseen käyttäytymiseen liitetyt biologiset tekijät voivatkin olla seurauksia syiden sijaan.⁸²

---

⁷⁷ Honkatukia & Kivivuori 2006, 97.

⁷⁸ Craig, Baglivio, Wolff, Piquero & Epps 2016, 1.

⁷⁹ Honkatukia & Kivivuori 2006, 187.

⁸⁰ Miksi nuori käyttää huumeita? 2017.

⁸¹ Honkatukia & Kivivuori 2006, 123.

⁸² Ibid. 124.

Kasvuympäristön riskitekijöitä voidaan pitää esimerkiksi perheeseen, kouluun ja kaveripiiriin liittyviä tekijöitä. Perheeseen liittyviä riskitekijöitä ovat esimerkiksi perheen rakenteeseen, taloudellisiin oloihin, vanhempien ominaisuuksiin ja itse vanhemmuuteen liittyvät asiat. Lapsen rikollisen kehityksen riskiä voivat lisätä myös teinivanhemmuus, vaihtuvat perhesuhteet, parisuhdeväkivalta, vanhempien omat mielenterveysongelmat ja epäsosiaalisuus, tiukat kasvatuskäytännöt sekä lapsen kaltoinkohtelu.⁸³

Näiden vaikuttavien riskitekijöiden lisäksi nuorten rikollisuutta voidaan selittää sosiologisten teorioiden avulla. Näitä sosiologisia rikollisuusselityksiä ovat paineteoria, kontrolliteoria, oppimisteoria ja leimaamisteoria. Paineteoria liittyy turhautumiseen, kontrolliteoria liittyy irtautumiseen sosiaalisesta kontrollista, oppimisteoria liittyy rikollisuuden oppimiseen ja leimaamisteoria liittyy leimaantumiseen. Kaikki nämä syytekijät liittyvät läheisesti toisiinsa: ensin sosiaaliset paineet luovat rikosmotivaatiota, tämän jälkeen yksilö irtautuu sosiaalisesta kontrollista ja päätyy rikollisten piiriin, jossa oppiminen lisää edelleen rikosmotivaatiota. Lopuksi sosiaaliset taidot ja leimat vähentävät laillisia mahdollisuuksia ja johtavat siten yksilön rikosuralle jäämiseen.⁸⁴

Suurin osa huumeita kokeilevista nuorista joutuvat tekemisiin huumausaineiden kanssa kavereiden kautta. Nuoret kokeilevat huumausaineita uteliaisuudesta, kavereiden myötävaikutuksesta tai jopa painostuksesta. Mitä enemmän aineita on tarjolla, sitä todennäköisemmin nuori tulee niihin jossain vaiheessa törmäämään. Tällöin mahdollisuudet huumausaineiden kokeiluun lisääntyvät ja käyttökyvnys laskee. Tähän vaikuttaa myös huumeita vähättelevä asenne, joka on levinnyt nuorten keskuuteen. Huumeita kokeillaan usein myös kavereiden kehuman hyvän olon vuoksi. Huumausaineiden käyttöön voi liittyä myös esimerkiksi ihailun aseman saavuttaminen. Huumekokeilujen syynä voi olla mikä tahansa, mutta nuoren ratkaiseva valinta tapahtuu, kun hänelle tarjotaan ensimmäisen kerran huumeita. Silloin nuori päättää kokeileeko hän huumeita vai ei.⁸⁵

3.4 Nuorten tyypilliset rangaistukset

Rangaistus on rikoksen tekijälle laissa säädetty kielteinen seuraamus. Rangaistuksessa on kyse viranomaisten lain nojalla määräämästä oikeudellisesta seuraamuksesta, joka tuomitaan tekijälle lain rikkomisen seurauksena.⁸⁶ Alaikäisiin rikosentekijöihin sovelletaan lievempää ran-

---

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Ibid. 161.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Lappi-Seppälä 2006, 88.

gaistusasteikkoa kuin täysi-ikäisiin rikoksenteijöihin. Erityisasemassa ovat myös alle 21-vuotiaat rikoksenteijät. Nuoriin sovellettava rangaistusjärjestelmä on muita lievämpi sekä sisällöltään toisenlainen. Nuorten kohdalla laitusrangaistuksia pyritään välttämään mahdollisten haittavaikutusten takia. Nuorilla ja aikuisilla on samat rangaistulajit, mutta niitä sovelletaan eri tavoin.⁸⁷ Yleisiä rangaistuslajeja ovat sakko, yhdyskuntapalvelu, ehdollinen vankeusrangaistus, ehdoton vankeusrangaistus sekä tuomitsematta jättäminen. Lisäksi 15-17-vuotias voidaan tuomita nuorisorangaistukseen.⁸⁸

Poliisin ja syyttäjän määräämiä seuraamuksia ovat rikesakko sekä rangaistumääräysmenettelyssä annettu sakko. Rikesakko on päiväsakkoa lievämpi varallisuusrangaistus, ja sen suuruus vaihtelee teosta riippuen kymmenestä eurosta sataan viiteentoista euroon. Rikesakko voidaan määrätä laissa määrättyistä lievistä rikkeistä. Nuorille tyypillisimpiä rikesakolla sovitettavia tekoja ovat liikenne- ja järjestysrikkomukset. Rikesakko on Suomessa yleisimmin lievistä rikkeistä käytetty nuorten seuraamus. Suppeassa esitutkinnassa rikesakon määrää pääsääntöisesti poliisi, eikä syyttäjällä ja tuomioistuimella ole osaa asian käsittelyyn.⁸⁹

Rangaistusmääräysmenettelyssä annettava sakko on myös merkittävä nuorisoseuraamus. Rangaistusmääräysmenettelyssä rangaistusvaatimuksen eli sakon antaa poliisi, tullimies tai muu valvontaa suorittava virkamies. Rangaistusvaatimus on annettava kirjallisesti. Tämän jälkeen syyttäjä vahvistaa sakon antamalla rangaistusmääräyksen. Asiaa voidaan käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä, jos on kyse rikkomuksesta, josta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Rangaistusmääräysmenettelyssä voidaan määrätä sakkorangaistus tai enintään 1000 euron suuruinen menettämisseuraamus. Useimmiten nuorten rangaistusmääräysmenettelyssä määrättyt sakot koskevat lieviä rikoksia, kuten huumausaineiden käyttörikoksia. On kuitenkin huomioitava, ettei asiaa voida käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä, jos asianomistaja ei ole antanut siihen suostumustaan.⁹⁰ Rangaistusmääräysmenettelyssä annettu sakko on yleisin nuoriin kohdistettava rikosoikeudellinen seuraamus. Niitä määrätään nuorille vuosittain jopa kaksi kertaa enemmän kuin tuomioistuimessa tuomitaan rangaistuksia.⁹¹

Nuori rikoksenteijä tuomitaan lievemmin kuin aikuinen rikoksenteijä. Nuori rikoksenteijä voidaan myös jättää rangaistukseen tuomitsematta. Rangaistuksen harkintaa varten tarvitaan nuoren seuraamusselvitys. Pääsääntöisesti nuoren seuraamusselvitys laaditaan nuoresta silloin, kun hän joutuu syytteeseen teosta, josta voi seurata ankarampi rangaistus kuin sakko.

---

⁸⁷ Lappi-Seppälä ym. 2013.

⁸⁸ Honkatukia & Kivivuori 2006, 289.

⁸⁹ Ibid. 292.

⁹⁰ Rangaistusmääräysmenettely 2017.

⁹¹ Honkatukia & Kivivuori 2006, 292.

Oikeudelle toimitettava seuraamusselvitys on nuorta koskeva asiantuntijalausunto, jossa oikeudelle annetaan tietoja esimerkiksi nuoren taustoista ja elämäolosuhteista.⁹²

Seuraamusluonteinen tuomitsematta jättäminen on lievin tuomioistuimen käytössä oleva seuraamus, jos vastaajan katsotaan syyllistyneen rikokseen. Seuraamusluonteinen tuomitsematta jättäminen tarkoittaa, että tekijän katsotaan syyllistyneen moitittavaan tekoon, mutta suuremmista jatkotoimenpiteistä luovutaan. Kyseisen seuraamuksen käyttö on nuorilla selvästi yleisempää kuin muissa ikäryhmissä. Tuomitsematta jättäminen koskee yleensä lieviä omaisuusrikoksia, joita on käsitelty tuomioistuimessa vahingonkorvauksen määräämiseen liittyvistä syistä.⁹³

Seuraavaksi lievin rangaistusmuoto käräjäoikeuden tuomitsemista seuraamuksista on sakko. Käräjäoikeuden lisäksi sakon voi määrätä sakkomenettelyssä poliisi tai syyttäjä. Tietyissä rikosasioissa poliisin antama sakkomääräys on lopullinen rangaistus. Muissa tapauksissa sakkomenettelyssä määrätty sakko menee syyttäjän vahvistettavaksi. Poliisin lisäksi sakon voi määrätä myös tulli- tai rajavartiomies.⁹⁴ Rangaistusmääräysmenettelyssä määrätty sekä tuomioistuimessa tuomittu sakko voidaan maksamattomuuden vuoksi muuntaa vankeudeksi. Nuorten sakkoja ei kuitenkaan pääsääntöisesti muunneta tuomioistuinkäytännössä vankeudeksi.⁹⁵ Suurin osa nuorten tuomioistuinrangaistuksista päättyvät sakkoon. Sakon osuus nuorten tuomioistuinrangaistuksista on ollut jatkuvasti kasvussa. Sakolla voidaan kattaa lähes kaikki omaisuusrikokset, lievät ja ensikertalaisten pahoinpitelyt, liikennesrikokset sekä monia muita rikoksia kuten huumausainerikoksia. Sakkojen vuosittaisen määrän vaihtelevuus on tuomioistuinrangaistuksista eniten riippuvainen nuorten vuosittain tekemien rikosten määrästä ja luonteesta.⁹⁶

Enintään kahden vuoden vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi, jos tuomitun aikaisempi rikollisuus tai muut seikat eivät edellytä ehdotonta rangaistusta. Ehdollisen vankeusrangaistuksen lisäksi määrätään usein myös sakkorangaistus. Jos ehdollinen vankeusrangaistus on yli vuoden pituinen, tuomittu voidaan määrätä lisäksi myös yhdyskuntapalveluun.⁹⁷ Ehdollinen vankeusrangaistus on toiseksi yleisin tuomioistuinten määräämä seuraamus nuorille. Noin viidesosa tuomioistuinkäsittelyyn joutuneista nuorista tuomitaan ehdolliseen vankeuteen. Ehdollinen vankeusrangaistus on ensisijainen seuraamus nuorten tekemissä keskivakavissa rikoksissa. Sen käyttöala on sakon tapaan hyvin laaja ja ehdollisia vankeusrangaistuksia saatetaan

---

⁹² Holopainen 2015.

⁹³ Honkatukia & Kivivuori 2006, 296.

⁹⁴ Sakko 2016.

⁹⁵ Honkatukia & Kivivuori 2006, 297.

⁹⁶ Ibid. 296.

⁹⁷ Ehdollinen vankeusrangaistus 2016.

tuomita useampia kertoja samalle nuorelle. Ehdollisen vankeusrangaistuksen lisäksi nuorelle voidaan määrätä oheissakko. Ehdollinen vankeus voidaan panna täytäntöön eli nuori voidaan määrätä vankilaan, mikäli nuoren uudesta rikoksesta katsotaan aiheelliseksi tuomita ehdotonta vankeutta. Nuorille tuomitut ehdolliset vankeudet täytäntöön pannaan kuitenkin todella harvoin.⁹⁸

Ehdotonta vankeutta voidaan tuomita vähintään 14 päivää ja enintään 12 vuotta. Jos rikoksia on useita, vankeutta voidaan tuomita enintään 15 vuotta. Vankeusrangaistus on aina ehdoton, jos tuomittu vankeusrangaistus on yli kaksi vuotta. Tällöin vankeusrangaistus suoritetaan vankilassa. Lyhyempi rangaistus voi olla ehdollinen. Alaikäisille tuomitaan ehdotonta vankeutta ainoastaan poikkeustapauksissa. Vankeusvanki voi päästä ehdonalaiseen vapauteen ennen kuin on suorittanut hänelle määrätyn rangaistuksen kokonaan. Elinkautisessa vankeusrangaistuksessa tuomittu joutuu olemaan vankilassa elämänsä loppuun. Elinkautisvanki voi kuitenkin päästä ehdonalaiseen vapauteen 12 vuoden kuluttua vankeuden alkamisesta, mikäli Helsingin hovioikeus niin määrää. Nuori rikosentekijä voi päästä ehdonalaiseen vapauteen 10 vuoden kuluttua vankeuden alkamisesta. Tasavallan presidentti voi myös armahtaa elinkautisen vangin, jolloin vankeus päättyy.⁹⁹

Ehdottoman vankeusrangaistuksen sijaan voidaan tuomita yhdyskuntapalvelurangaistukseen, mikäli rangaistuksen pituus on enintään kahdeksan kuukautta vankeutta. Lisäksi tuomitun tulee soveltua ja suostua yhdyskuntapalveluun. Tuomittu tekee tällöin työtä yhteiskunnan hyväksi. Rikosseuraamuslaitos tekee soveltuvuusselvityksen ja tuomioistuimien lopullisen ratkaisun yhdyskuntapalveluun tuomitsemisesta.¹⁰⁰ Yhdyskuntapalvelu sijoittuu seuraamusjärjestelmän asteikolla ehdottoman vankeusrangaistuksen tasolle. Nuoren tuomitseminen yhdyskuntapalveluun on harvinaista, sillä yhdyskuntapalvelu tuomitaan ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta. Nuorten rikoksissa, joissa yhdyskuntapalvelun käyttö on mahdollista, nuorille tuomitaan suhteellisesti useammin yhdyskuntapalvelua kuin muissa ikäryhmissä.¹⁰¹

Nuorisorangaistukseen voidaan tuomita 15-17 -vuotiaana rikokseen syyllistynyt nuori, jos sakko katsotaan riittämättömäksi ja ehdoton vankeus liian ankaraksi rangaistukseksi. Nuorisorangaistus on alle 18-vuotiaille tarkoitettu erityinen rangaistus, joka sisältyy rikoslakiin. Nuorisorangaistus rinnastuu ankaruudeltaan ehdolliseen vankeuteen. Tuomioistuimien voi tuomita nuorisorangaistusta neljästä kuukaudesta yhteen vuoteen. Nuorisorangaistus koostuu esimerkiksi valvonnasta, sosiaalista toimintakykyä edistävästä tehtävistä ja sekä työelämään että

---

⁹⁸ Honkatukia & Kivivuori 2006, 297-299.

⁹⁹ Ehdoton vankeusrangaistus ja yhdyskuntapalvelu 2016.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Honkatukia & Kivivuori 2006, 303.

työhön perehtymisestä. Nuorisorangaistuksen toimeenpanee Rikosseuraamuslaitos ja nuoren valvojana toimii Rikosseuraamuslaitoksen virkamies. Nuorisorangaistukseen on mahdollista tuomita, jos rikoksesta syytetty on ollut rikoksen tehdessään 15-17-vuotias ja tuomioistuin pitää sakkoa riittämättömänä, mutta ehdotonta vankeutta liian ankarana rangaistuksena nuoren teosta. Nuorisorangaistukseen voidaan myös tuomiota, jos nuorisorangaistuksella voidaan edistää nuoren sosiaalista selviytymistä ja ehkäistä hänen syyllistymistään uusiin rikoksiin.¹⁰²

4 Huumausainerikokset

Huumausaineisiin liittyvä toiminta on lainvastaista, mutta huumausaineen määrittely ei ole kovin yksinkertaista. Lääketieteessä puhutaan huumausaineina esimerkiksi ihmisten psyykkiin toimintoihin, tunteisiin, mielialoihin sekä tietoisuuteen ja tajuntaan vaikuttavista aineista. Aineen ominaisuuksien perusteella ei kuitenkaan voida sulkea määrittelyn ulkopuolelle täysin laillisia ja hyväksyttäviä aineita. Yleisesti huumausaineilla tarkoitetaan taas laittomia päihdyttäviä aineita. Oikeudellisen määritelmän mukaan kyse on kansainvälisissä sopimuksissa ja menettelyissä tai kansallisella päätöksenteolla erikseen huumausaineiksi listatuista aineista.¹⁰³

Huumausainerikoksista säädetään rikoslain 50 luvussa. Rikoslain lisäksi huumausaineisiin liittyvää lainsäädäntöä säädetään useissa muissa laeissa. Huumausaineena pidetään huumausainelain (30.5.2008/373) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettua huumausainetta. Erityisen vaarallisella huumausaineella tarkoitetaan huumausainetta, jonka käyttöön liittyy virheellisestä annostelusta johtuva hengenvaara, lyhytaikaisestakin käytöstä johtuva vakavan terveydellisen vaurion vaara tai voimakkaat vieroitusoireet. Rikoslaisissa huumausainerikoksiin liittyviä rikosnimikkeitä ovat huumausainerikos, törkeä huumausainerikos, huumausaineen käyttörikos, huumausainerikoksen valmistelu, huumausainerikoksen edistäminen sekä törkeä huumausainerikoksen edistäminen. Huumausainerikoksissa rangaistukset vaihtelevat sakkorangaistuksista 10 vuoden vankeusrangaistukseen.¹⁰⁴

Huumausainerikokseen syyllistyvään henkilöön voidaan kohdistaa menettämisseuraamuksia eli konfiskaatiota. Konfiskaatio tarkoittaa yksityisomaisuuden korvauksetonta menettämistä valtiolle. Valtiolle menetetyksi on tuomittava kaikki välineet, tarvikkeet tai aineet, joita on käytetty huumausainerikoksen tekemiseen tai jotka on tähän tarkoitukseen hankittu sekä varat, joita lainaamalla tai muuten rahoittamalla edistää huumausainerikosta tai sen valmistelua, jos teko on rangaistava huumausainerikoksena tai törkeänä huumausainerikoksena. Varojen

---

¹⁰² Nuorisorangaistus 2016.

¹⁰³ Huumeet ja laki 2016.

¹⁰⁴ RL 50 luku.

menettämiseen on tuomittava rahoittaja, rahoituksen vastaanottaja tai kumpikin yhteisvastuullisesti.¹⁰⁵

Huumausaineen käytöstä ja huumausaineen käyttöön liittyvästä muusta rikoksesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos rikosta on huumausaineen määrä, laatu, käyttötilanne sekä muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä kokonaisuutena arvoistellen vähäisenä. Syyte voidaan myös jättää nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon.¹⁰⁶ Syyttämättäjättämispäätökset ovat Suomessa hyvin yleisiä varsinkin nuorten huumausainerikoksissa¹⁰⁷.

Kannabistuotteet ovat Suomessa yleisimpiä huumausaineita ja ne luokitellaan miedoiksi huumeiksi. Suomessa melko harvinaisia huumeita ovat esimerkiksi heroini, LSD sekä kokaiini. Kokaiinin viihdekäyttö on kuitenkin viime aikoina arvioitu lisääntyneen. Amfetamiinin, sen johdannaisen ja opiaattien käyttö on pysynyt jokseenkin samalla tasolla. Ekstaasi on esimerkiksi amfetamiinijohdannainen huumausaine. Huumaavien lääkkeiden väärinkäyttö on todennäköisesti kuitenkin edelleen suurempi ongelma kuin perinteiset huumausaineet. Opioidiriippuvaisien vieroitushoidossa käytettävien lääkkeiden, kuten subutexin, käyttö on viime vuosina lisääntynyt merkittävästi.¹⁰⁸

Suomessa on entistä enemmän huumeiden käyttäjiä. Myös nuoria huumeiden käyttäjiä on enemmän. Nuorten huumausainerikoksien osuus suhteessa kaikkiin huumausainerikoksiin on kuitenkin pysynyt vuosittain lähes samana. Huumausaineiden käyttörikos on rikollisuustilastojen mukaan edelleen yleisin huumausainerikos. Poliisin tilastojen mukaan huumausaineen käyttörikokset muodostavat noin 90 prosenttia kaikista huumausainerikoksista. Loput 10 prosenttia huumausainerikoksista ovat esimerkiksi huumausainerikosten valmisteluja, huumausainerikoksia ja törkeitä huumausainerikoksia. Alueellisesti huumausaineita käytetään ympäri Suomea, mutta perinteisesti huumausainerikokset ovat keskittyneet pääkaupunkiseudulle ja muihin suurimpiin kaupunkeihin. Huumausainerikosten keskittyminen pääkaupunkiseudulle on ollut kuitenkin vähenemään päin ja huumausainerikokset ovat lisääntyneet muualla Suomessa.¹⁰⁹

---

¹⁰⁵ RL 50 luku 6 §.

¹⁰⁶ RL 50 luku 7 §.

¹⁰⁷ Syyteharkinta 2014.

¹⁰⁸ Lappi-Seppälä ym. 2013.

¹⁰⁹ Ibid.

4.1 Huumausaineen käyttörikos

Rikoslain mukaan huumausaineen käyttörikokseen syyllistynyt henkilö tulee tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Huumausaineen käyttörikoksesta on tuomitettava henkilö,

”Joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta, on tuomittava huumausaineen käyttörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.”¹¹⁰

Huumausaineen käyttörikos voidaan ratkaista normaalin rikosprosessin lisäksi myös rangaistusmääräysmenettelyssä, jos rikoksesta ei ole odotettavissa enempää kuin sakkorangaistus ja rikosta on myös kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen vähäisenä¹¹¹. Huumausaineen käyttörikokset ovat yleisimpiä huumausainerikoksia nuorilla¹¹².

Huumausaineen käyttörikoksen tunnusmerkistön alaan kuuluvat vain huumausaineen käyttö, hallussapito sekä hankkimisen yritys.¹¹³ Muut omaan käyttöön liittyvät rikokset, kuten valmistus, viljely ja maahantuonti kuuluvat huumausainerikoksen soveltamisalaan. Tunnusmerkistössä mainittu vähäinen määrä viittaa ainoastaan hallussapitoon ja hankkimisen yritykseen. Huumausaineen käyttörikoksesta voidaan tuomita sekä huumausaineita ensi kertaa käyttävä, että niitä useamman kerran käyttänyt. Rangaistusta mitattaessa aiemmat käyttökerrat voidaan kuitenkin ottaa huomioon. Jos useat käyttökerrat muodostavat ajallisesti ja toiminnan jatkuvuuden kannalta luontevan kokonaisuuden, ne voidaan arvioida yhdeksi rikokseksi.¹¹⁴

Hallussapidon osalta säännös soveltuu tekoihin, joihin on syyllistytty omaa käyttöä varten ja joissa huumetta on vähäinen määrä. Ajallisia rajoja rangaistavalle hallussapidolle ei ole asetettu. Melko lyhytaikainenkin hallussapito voi riittää rangaistavuuteen. Aivan hetkellistä hallussapitoa ei kuitenkaan lasketa hallussapidoksi eikä se ole rangaistava teko.¹¹⁵

4.2 Huumausainerikoksen valmistelu

Huumausainerikoksen valmistelusta voidaan tuomita sakkoon tai enintään kahdeksi vuodeksi vankeuteen. Huumausainerikoksen valmistelusta on kyse silloin,

---

¹¹⁰ RL 50 luku 2a §.

¹¹¹ ETL 3 luku 9 § 1 momentti.

¹¹² Niemelä 2017.

¹¹³ RL 50 luku 2a §.

¹¹⁴ Lappi-Seppälä ym. 2013.

¹¹⁵ Ibid.

”Joka tehdäkseen 1 §:n 1-4 kohdassa tarkoitetun rikoksen valmistaa, tuo maahan, hankkii tai vastaanottaa tällaisen rikoksen tekemiseen soveltuvan välineen, tarvikkeen tai aineen, on tuomittava huumausainerikoksen valmistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”¹¹⁶

Säännöksessä tarkoitettua välinettä, tarviketta tai ainetta ei tarvitse hankkia itselle, vaan esimerkiksi auton tai muun kuljetusvälineen vuokraus tai lainaaminen tuttavalta huumausainerikoksen tekemistä varten täyttää huumausainerikoksen valmistelun tunnusmerkistön. Valmistelusta rankaiseminen kuitenkin edellyttää, että henkilön haltuun on tullut vieraita välineitä. Esimerkiksi suunniteltu oman auton käyttäminen huumeiden salakuljetukseen ei ole vielä säännöksessä tarkoitettua valmistelua. Säännöksessä tarkoitettu väline tai tarvike voi olla lähes mitä tahansa rikoksessa käytettävää omaisuutta. Laboratoriovälineillä voidaan valmistaa huumausaineita, minkä vuoksi niitä on pidetty erityisesti silmällä. Myös muut välineet voivat täyttää tunnusmerkin, kuten esimerkiksi auto, johon on voitu tehdä muutoksia huumausainerikosta varten. Huumeiden punnitsemisessa käytetyt vaa’at ovat kuitenkin esimerkkejä merkityksettömämmistä välineistä. Aineilla taas tarkoitetaan esimerkiksi huumeikasvien siemeniä, huumeiden raaka-aineita sekä synteettisten huumeiden valmistuksessa tarvittavia kemikaaleja.¹¹⁷

Rangaistavaa huumausainerikoksen valmistelua ei ole esimerkiksi murtovälineiden hankkiminen, jos kyseinen henkilö suunnittelee apteekkimurtoa. Tällaisten välineiden hankkiminen ei ole rangaistavaa, sillä niissä ei ole kyse huumeen valmistamisesta, vaan omaisuusrikoksen tekemiseen soveltuvista välineistä. Rangaistavaa valmistelua ei ole myöskään rahan hankkiminen huumausainerikosta varten.¹¹⁸

4.3 Huumausainerikos

Rikoslain mukaan huumausainerikokseen syyllistynyt henkilö tulee tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Huumausainerikoksesta on tuomittava henkilö, joka laittomasti

*”1) valmistaa tai yrittää valmistaa huumausainetta taikka viljelee tai yrittää viljellä kokapensasta, kat-kasvia (*Catha edulis*) tai *Psilocybe*-sieniä,
2) viljelee tai yrittää viljellä oopiumiunikkaa, hampppua tai meskaliinia sisältäviä kaktuskasveja käytettäväksi huumausaineena tai sen raaka-aineena taikka käytettäväksi huumausaineen valmistuksessa tai tuotannossa,*

¹¹⁶ RL 50 luku 3 §.

¹¹⁷ Lappi-Seppälä ym. 2013.

¹¹⁸ Ibid.

- 3) tuo tai yrittää tuoda maahan taikka vie tai yrittää viedä maasta taikka kuljettaa tai kuljetuttaa tai yrittää kuljettaa tai kuljetuttaa huumausainetta,
 4) myy, välittää, toiselle luovuttaa tai muulla tavoin levittää tai yrittää levittää huumausainetta, tai
 5) pitää hallussaan tai yrittää hankkia huumausainetta.”¹¹⁹

Huumausaineen valmistus tarkoittaa esimerkiksi huumeen puhdistamista tai muuntamista toiseksi huumeeksi. Huumausaineen tuotanto liitetään myös huumausaineen valmistamiseen. Huumausaineen tuotannolla tarkoitetaan esimerkiksi oopiumin, kokalehden ja kannabiksen erottamista kasveista. Valmistamisen yritysikin luokitellaan huumausainerikokseksi. Kyseessä on huumausainerikos, vaikka huumausaineen kemiallinen valmistusprosessi epäonnistuisi, jos epäonnistuminen on johtunut vain satunnaisista syistä. Jos huumausaineen aikaansaaminen on ollut kemiallisesti täysin mahdotonta tai välineet, tarvikkeet ja aineet tarkoitukseen täysin soveltumattomia, on kyse rankaisemattomasta kelvottomasta yrityksestä.¹²⁰

Huumausaineiden viljelykielto voidaan jakaa kahteen. Kokapensaahan, kat-kasvin sekä Psilosybe-sienen viljely tai viljelyn yritys on kaikissa tilanteissa kiellettyä. Kokapensaasta voidaan valmistaa kokaiinia, kun taas kat-kasvin lehtiä ja oksia sekä psilosybe-sieniä käytetään sellaisenaan huumausaineena. Myös viljelyn yritys luokitellaan huumausainerikokseksi. Esimerkiksi jo kannabiskasvien siementen hallussapito voi olla rangaistavaa, jos tarkoituksena on viljellä huumausainetta. Varsinaisen viljelyn katsotaan täyttyvän, kun tekijä on kylvänyt tai istuttanut kasvin. Kokapensaahan viljely oli aiemmin kiellettyä vain, jos viljelyn tarkoituksena oli käyttö huumausaineena tai sen raaka-aineena. Rikoslaisissa ja huumausainelaisissa määrättiin kokapensaahan viljelylle täyskielto, sillä kokapensaalla ei ole hyötykäyttöä Suomessa.¹²¹

Oopiumunikon, hampun tai meskaliinia sisältävän kaktuskasvin viljely on sen sijaan kiellettyä vain, jos tarkoituksena on käyttö huumausaineena, sen raaka-aineena, huumausaineen valmistuksessa tai tuotannossa. Oopiumunikosta voidaan valmistaa opiaatteja kuten esimerkiksi oopiumia ja hampusta voidaan valmistaa kannabista, kun taas meskaliini on itsessään samankaltainen huumausaine kuin amfetamiini tai ekstaasi. Mainittuja kasveja voidaan käyttää myös muuhun tarkoitukseen kuin huumausaineen tuottamiseen, minkä takia kyseisille kasveille on määrätty käyttötarkoitukseen sidottu viljelykielto. Käyttötarkoitukseen sidottu viljelykielto tarkoittaa samalla, että tekijän tahallisuuden tulee ulottua rikoslaisissa lueteltuihin käyttötarkoituksiin. Tekijän on oltava tietoinen tunnusmerkistössä mainituista käyttötarkoituksista.

---

¹¹⁹ RL 50 luku 1 §.

¹²⁰ Lappi-Seppälä ym. 2013.

¹²¹ Ibid.

Olosuhdetahallisuuden tyypillisimmät ongelmatilanteet, kuten tarkoituksellinen tietämättömyys, eivät voi olla merkityksellisiä huumausainerikoksen viljelyä koskevan tekotavan kohdalla, sillä esimerkiksi hyötykäyttöön tarkoitetut hampukasvit ovat eri lajikkeita kuin päihdekäyttöön tarkoitetut lajikkeet.¹²²

Myös huumausaineen salakuljetus, muu kuljettaminen ja kuljetuttaminen on rangaistava teko Suomessa. Pääsääntöisesti salakuljetuksessa on kyse salakuljetuksesta Suomeen. Huumeiden vientiä Suomesta ulkomaille tapahtuu hyvin harvoin. Myös salakuljetuksen ja muiden tarkoitettujen tekotapojen yritys luokitellaan rangaistavaksi teoksi. Epäonnistuneissa salakuljetustapauksissa on siis kyse huumausainerikoksesta. Salakuljettaja on joka tapauksessa kuljettanut ja pitänyt hallussaan huumetta jäädessä kiinni esimerkiksi lentokentällä tai matkustajasaamassa. Salakuljetusyrityksestä voi olla esimerkiksi kyse, kun huumetta ei ole vielä kuljettu tai pidetty hallussa Suomessa. Tekoa voidaan pitää Suomeen tuomisen yrityksenä, jos salakuljettaja jää kiinni jo ulkomailla ollessaan ja on tuomassa huumeita Suomeen.¹²³

Salakuljetustapauksissa tahallisuus voi jäädä myös puuttumaan, sillä huumeita voidaan piilottaa toisen matkatavaroihin tai kulkuneuvoon. Jos ulkopuolinen saa tietää, että hänen hallussaan on huumausainetta, hänen on toimitettava aine välittömästi poliisi-, tull- tai rajavartiolaitosviranomaisille, eikä itse hävitettävä huumetta.¹²⁴ Ulkopuolista huumeikuljettajaa ei tuomita rangaistukseen, sillä hän on toiminut ilman tahallisuutta. Huumeita lähetetään usein postitse. Huumeiden lähettäjä sekä vastaanottaja voidaan tuomita huumeiden maahan tuomisesta rangaistukseen, jos myös vastaanottaja on tiennyt lähetyksen sisällöstä. Tällaisissa tilanteissa ei saada aina selville, oliko vastaanottaja tietoinen huumeiden lähetyksestä. Tahallisuus päätellään usein olosuhteiden perusteella.¹²⁵

Rikoslain mukaan huumausaineen levittäminen ja levityksen yrittäminen on kiellettyä. Huumausaineen myyminen, välittäminen ja toiselle luovuttaminen ovat esimerkkejä huumausaineen levittämisestä. Levittämisen yritys on rangaistava teko. Huumausaineen myymisessä on kysymys huumeiden omistajan vaihtumisesta korvausta vastaan. Myymisen yrittämiseksi luokitellaan myös kaupaksi tarjoamista, mikä on rangaistavaa. Tällaisesta on kyse, kun henkilö on tarjonnut huumetta ostettavaksi, mutta ei ole ehtinyt vielä toimittaa ainetta ostajalle.¹²⁶

Huumausaineiden välittäminen tarkoittaa huumeiden toimittamista myyjältä hankkijalle. Huumeet ja rahat, joita välittäjä käsittelee, eivät ole hänen omiaan. Välittäjä toimii myyjän

---

¹²² Ibid.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ HuumL 1 luku 8 §.

¹²⁵ Lappi-Seppälä ym. 2013.

¹²⁶ Ibid.

ja ostajan välikätenä. Myös ostajan tai myyjän hankkiminen jollekin huume-erälle voidaan luokitella välittämiseksi. Rangaistavaa välittämistä ei ole se, jos joku kertoo toiselle pelkän yleisluontoisen arvion paikasta, mistä huumeita on mahdollisesti ostettavissa. Rangaistavasta välittämisestä on taas kyse, jos henkilö antaa täsmälliset osoite- tai yhteystiedot huumeiden myyjästä ja jos tieto johtaa mahdollisesti kauppojen tekemiseen.¹²⁷

Huumausaineiden luovuttamisesta voidaan puhua, jos esimerkiksi tarjotaan huumeita ilmaiseksi tuttaville. Yleensä huumausaineiden luovuttaminen liittyykin huumeiden käyttämiseen ryhmässä. Huumausaineiden luovuttaminen toiselle on rangaistavaa. Huumeiden luovuttaminen ystäville ja tuttaville on Suomessa varsin tavallista. Rangaistavaan huumeen luovuttamiseen voi syyllistyä myös, jos luovuttaa lääkäriltä lääkemääräyksellä hankittuja henkiseen toimintaan vaikuttavia lääkkeitä eteenpäin. Reseptilääkkeiden luovuttaminen eteenpäin on kiellettyä, mutta lääkkeen luovuttamisesta perheenjäsenelle ei yleensä rangaista.¹²⁸

Huumausaineen hallussapito luokitellaan huumausainerikokseksi. Hallussapito ei edellytä fyysistä hallussapitoa, jos tekijällä on mahdollisuus päästä väliaikaiseen varastointiin tarkoitettuun paikkaan ja siten siellä olevaan huumeeseen käsiksi. Hallussapidosta voidaan puhua, jos esimerkiksi huumeita säilytetään maahan kaivettuna tekijän noudettavissa. Myös tieto siitä, mistä huumeet ovat noudettavissa, voi täyttää hallussapitokriteerin. Myös huumeita sisältävän säilytyslokeroavaimen hallinta voi täyttää kriteerin. Aineen omistajan lisäksi esimerkiksi tuttava, jonka luona huumetta säilytetään, voi syyllistyä hallussapitorikokseen. Jos seurue on hankkinut huumetta yhdessä käytettäväksi, jokainen seurueesta syyllistyy huumausaineen hallussapitoon, ei ainoastaan huumausaineen fyysinen hallussapittäjä.¹²⁹ Hallussapitotapauksissakin tahallisuus voi jäädä puuttumaan, jos esimerkiksi tietämätön lähetetään postiin noutamaan huumelähetys. Tietämättömän henkilön tulee ilmoittaa huumausaineesta ja toimittaa se esitutkintaviranomaisille, jolloin hänet voidaan katsoa toimineen ilman tahallisuutta.¹³⁰

Huumausaineen hankkiminen on rangaistavaa teko. Hankkiminen voidaan rangaista joko huumausainerikoksena tai huumausaineen käyttörikoksena, kuten hallussapitokin. Yleisin hankkimistapa on huumausaineen ostaminen. Lisäksi lääkärin tai farmaseutin erehdyttäminen lääkemääräyksen antamiseen tai lääkkeen myymiseen väärennetyllä reseptillä luokitellaan rangaistavaksi huumausaineen hankkimiseksi. Myös hankkimisen yritys on rangaistavaa.¹³¹

---

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ HuumL 1 luku 8 §.

¹³¹ Lappi-Seppälä ym. 2013.

4.4 Törkeä huumausainerikos

Törkeästä huumausainerikoksesta rikoksentekijä on tuomittava vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi. Rikoslain mukaan huumausainerikosta voidaan pitää törkeänä, jos huumausainerikoksessa

- ”1) rikoksen kohteena on erittäin vaarallinen huumausaine tai suuri määrä huumausainetta,
2) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä,
3) rikos tehdään osana 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun, huumausainerikoksen laajamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa
4) aiheutetaan usealle ihmiselle vakavaa hengen tai terveyden vaaraa, tai
5) levitetään huumausainetta alaikäisille tai muuten häikäilemättömällä tavalla
ja huumausainerikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä huumausainerikoksesta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.”¹³²*

Erittäin vaarallinen huumausaine voidaan määritellä kolmella eri perusteella. Ensimmäinen erittäin vaarallista on huumausaine, jonka käyttöön liittyy virheellisestä annostelusta johtuva hengenvaara. Yliannostuskuoleman on oltava mahdollista tavallisen käytön yhteydessä. Toiseksi lyhytaikaisesta käytöstä johtuva vakavan terveydellisen vaurion vaara voi luokitella huumausaineen erittäin vaaralliseksi. Esimerkiksi LSD:n ja crackin kertakäytöstä tai muutamista käyttökerroista voi aiheutua keskushermostolle tällaista vaaraa. Huumausaineen vaarallisuusarvio tehdään aineen yleisiä ominaisuuksia koskevan tiedon perusteella, vaikka yksittäinen käyttäjä välttyisikin vaurioilta pidemmänkin aikaa. Kolmanneksi huumausaineet, jotka aiheuttavat voimakkaita vieroitusoireita, voidaan luokitella erittäin vaaralliseksi. Vieroitusoireet voivat olla fyysisiä tai psyykkisiä tai molempia. Vieroitusoireet ovat huumausaineen käyttöön liittyviä oireita, jotka tulevat ilmi aineen vaikutuksen loppuessa. Vieroitusoireet vaihtelevat aineen ja käyttäjän mukaan. Vaikka rikoksen kohteena olisi erittäin vaarallinen huumausaine, teon tulee olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.¹³³

Ylivoimaisesti keskeisin huumausainerikoksen törkeäksi luokitteleva tekijä on huumausaineen suuri määrä. Oikeuskäytännössä määrän arvioinnissa mittarina käytetään aineen yleisesti tunnettua käyttöannostusta. Suuri määrä vaihtelee huumausaineittain, sillä eri huumausaineiden

¹³² RL 50 luku 2 §.

¹³³ Lappi-Seppälä ym. 2013.

kerta-annosten koot poikkeavat huomattavasti toisistaan. Arviossa on kiinnitettävä huomiota myös aineen puhtausasteeseen. Suurena voidaan pitää sellaista määrää, josta on normaalikäytössä saatavissa vähintään satoja kerta-annoksia. Tällaiset tapaukset liittyvät usein esimerkiksi salakuljetustapauksiin. Helsingin hovioikeuspiirin tuottamassa muistiossa on tarkasteltu määriä, jotka tarkoittaisivat törkeää huumausainerikosta koskevassa säännöksessä tarkoitettua suurta määrää koskevaa edellytystä, mikäli myös muut törkeän huumausainerikoksen edellytykset täyttyvät (Taulukko 1).¹³⁴

Huumausaine	Määrä
Hasis	1000 grammaa
Amfetamiini	100 grammaa
Ekstaasi	300 tablettia
LSD	300 imeytyvää yksikköä
Buprenorfiini (Subutex 8 mg)	250 tablettia
Kokaiini	30 grammaa
Heróiini	15 grammaa

Taulukko 1: Huumausaineen suuri määrä (Lappi-Seppälä ym. 2013).

Yksi törkeäksi huumausainerikokseksi luokitteleva peruste on taloudellisen hyödyn tavoittelu¹³⁵. Tällaisissa tapauksissa on yleensä kyse myös suuresta määrästä huumeita, minkä vuoksi kyseistä kriteeriä ei sovelleta kovin usein. Taloudellisen hyödyn tavoittelun kriteeriä voidaan soveltaa, jos laajamittaiseen toimintaan pyrkinyt rikoksentekijä jää kiinni toimintansa alkuvaiheessa ehtimättä käsitellä huumausaineita. Kyseisen kriteerin soveltaminen ei edellytä, että taloudellista hyötyä olisi todella saatu. Kriteeri voi kuitenkin täytyä jo pientenkin määrien levittämällä, jos kyseessä on erityisen arvokas huumausaine.¹³⁶

Huumausainerikos voidaan luokitella törkeäksi huumausainerikokseksi, jos toiminta huumausainerikosten laajamittaiseen tekemiseen tapahtuu erityisesti järjestäytyneen ryhmän jäsenenä¹³⁷. Törkeän huumausainerikoksen luokitteluperusteena oleva järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmä tarkoittaa, että ryhmä on järjestäytynyt ainoastaan huumausainerikosten tekemistä varten¹³⁸.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ RL 50 luku 2 § 2 momentti.

¹³⁶ Lappi-Seppälä ym. 2013.

¹³⁷ RL 50 luku 2 § 2 momentti.

¹³⁸ Lappi-Seppälä ym. 2013.

Jos rikoksella aiheutetaan usealle ihmiselle vakavaa hengen tai terveyden vaaraa, se voidaan luokitella törkeäksi huumausainerikokseksi¹³⁹. Kyseinen kriteeri täydentää huumausaineen erityistä vaarallisuutta tai suurta määrää. Aiheutetun vaaran on oltava konkreettista eli edellytetään, että useiden ihmisten henki tai terveys on ollut todellisessa vaarassa. Vakavan hengen tai terveyden vaaran peruste voi täytyä, jos esimerkiksi amfetamiiniin on sekoitettu pesuainetta. Huumausaineen luovuttaja voidaan tuomita törkeästä huumausainerikoksesta, vaikka käyttäjä on pelastuisikin.¹⁴⁰

Viimeisenä luokitteluperusteena on huumausaineen levittäminen alaikäisille tai muuten häikäilemättömällä tavalla¹⁴¹. Huumausaineen levittäminen alaikäiselle tarkoittaa lähtökohtaisesti sitä, kun aikuinen levittää huumetta nuorille. Huumausaineiden levittämistä tapahtuu myös nuorisoyoukoissa, mutta sitä ei arvostella yhtä ankarasti. Häikäilemättömyytenä pidetään esimerkiksi sitä, että huumetta levitetään tuntemattomalle sellaisessa määrin, että virheellisestä annostelusta voi olla kohtalokkaat seuraukset. Häikäilemättömyyttä toimintaa voi olla myös huumeen levittäminen esimerkiksi ilmaiseksi tai alhaiseen hintaan uusien asiakkaiden hankkimiseksi, varsinkin jos kyseessä on vaarallinen huumausaine.¹⁴²

Huumausainerikos voidaan katsoa törkeäksi vain, jos teko on jonkun luokitteluperusteen lisäksi kokonaisuutena arvostellen törkeä. Esimerkiksi pelkkä huumausaineen suuri määrä ei yksin riitä tekemään teosta törkeää. Törkeyden kokonaisarvostelu on törkeyttä koskeva lisäedellytys. Törkeän tekemuodon soveltaminen edellyttää aina luokitteluperusteen sekä kokonaisarvostelulausekkeen täyttymistä.¹⁴³

5 Nuorten huumausainerikokset Vantaalla 2014–2016

Käytin tutkimuksessani sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Näin sain tutkimukseeni enemmän näkökulmia sekä riittävästi analysoitavaa aineistoa. Kvantitatiivinen eli määrällisen ja tilastollisen tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävän suurta ja edustavaa otosta. Asioita kuvataan usein numeroiden avulla ja usein selvitetään myös esimerkiksi tutkittavassa ilmiöissä tapahtuneita muutoksia. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan

---

¹³⁹ RL 50 luku 2 § 4 momentti.

¹⁴⁰ Lappi-Seppälä ym. 2013.

¹⁴¹ RL 50 luku 2 § 5 momentti.

¹⁴² Lappi-Seppälä ym. 2013.

¹⁴³ Ibid.

yleensä kartoitettua tämän hetkinen tilanne. Määrällinen tutkimus perustuu siis mittaamiseen, jonka tuloksena syntyy lukuarvoja sisältävä aineisto, jota analysoidaan tilastollisin menetelmin.¹⁴⁴

Tutkimukseni perustuu pitkälti Vantaan käräjäoikeuden sekä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen tilastoihin ja niiden lukuihin. Käytin opinnäytetyössäni tilastollista tutkimusmenetelmää selvittämään nuorten huumausainerikosten lukumääriä vuosina 2014–2016 Vantaan käräjäoikeudessa sekä niiden prosentuaalisia osuuksia. Lisäksi käytin tilastollista tutkimusmenetelmää selvittämään nuorten rangaistusmääräysmenettelyjen lukumääriä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella vuosina 2014–2016. Lukujen avulla pystyin myös tutkimaan vuosina 2014–2016 tapahtuneita muutoksia nuorten huumausainerikoksissa.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus rajoittuu yleensä pieneen tutkittavien määrään ja sen tavoitteena on tutkimuskohteen ymmärtäminen, ei määrien selvittäminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tietoja kerätään usein erilaisilla haastatteluilla tai ryhmäkeskusteluilla. Laadullista menetelmää käytettäessä ei tehdä haastattelukysymyksiä, jotka edellyttävät vastaajan valitsevan annetuista vastausvaihtoehdoista, vaan vastaajien annetaan jäsentää vastauksiaan omaehtoisesti. Haastattelun jälkeen tutkijan tehtävänä on koota saadusta laadullisesta aineistosta yhtenäinen selostus kohteesta.¹⁴⁵

Käytin laadullista tutkimusmenetelmää selvittämään Itä-Uudenmaan poliisilaitokselle saapuneiden nuorten huumausainerikosten määrää ja laatua. Haastattelin kahta poliisia Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta, joista toinen kenttävalvonnasta Vanhempi konstaapeli Ari-Mikko Niemelä ja toinen rikoskomisario Rauno Jämsä huumausainerikoksista. Niemelällä oli enemmän tietoa nuorten huumausaineiden käyttörikoksista sekä rangaistusmääräysmenettelystä ja Jämsällä taas törkeistä huumausainerikoksista. Haastattelujen myötä sain tietooni laadullisia ja yksityiskohtaisia vastauksia, jotka haastateltavat olivat jäsentäneet omaehtoisesti.

5.1 Tilastotutkimus

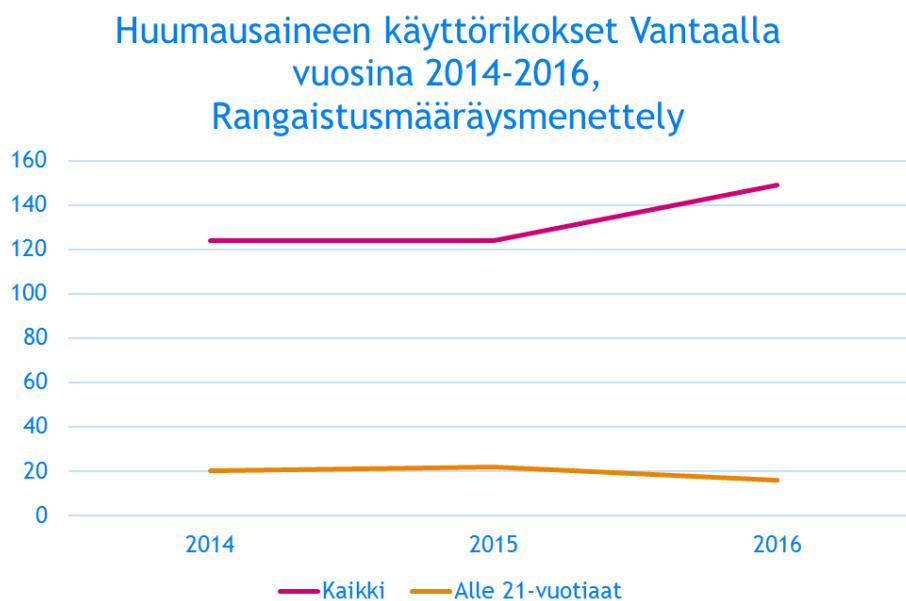
Poliisin tilastojen mukaan Vantaalla tapahtui vuonna 2014 yhteensä 544 huumausaineen käyttörikosta, joista 124 käsiteltiin rangaistusmääräysmenettelyssä. Näistä alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä käyttörikoksia oli 115, joista 20 käsiteltiin rangaistusmääräysmenettelyssä. Vuonna 2015 poliisin tilastojen mukaan Vantaalla tapahtui yhteensä 530 huumausaineen käyttörikosta. Näistä myös 124 käsiteltiin rangaistusmääräysmenettelyssä. Alle 21-vuotiaiden tekemiä käyttörikoksia oli yhteensä 106, joista 22 käsiteltiin rangaistusmääräysmenettelyssä.

---

¹⁴⁴ Heikkilä 2014, 8.

¹⁴⁵ Ibid.

Poliisin tilastojen mukaan Vantaalla tapahtui vuonna 2016 yhteensä 479 huumausaineen käyttörrikosta, joista 149 käsiteltiin rangaistusmääräysmenettelyssä. Näistä alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä käyttörrikoksia oli 91, joista 16 käsiteltiin rangaistusmääräysmenettelyssä. (Kuvio 2). Loput nuorten huumausaineen käyttörrikokset on selvitetty poliisin sekä syyttäjä puuttelulla sekä huomautuksella tai ne ovat edenneet normaaliin rikosprosessiin, jolloin asia on edennyt tuomioistuimeen.

Kuvio 2: Huumausaineen käyttörrikokset Vantaalla 2014–2016, Rangaistusmääräysmenettely.

Nuorten osuus rangaistusmääräysmenettelyssä käsitellyistä huumausaineen käyttörrikoksista vuonna 2014 oli 16,1 %. Vuonna 2015 rangaistusmääräysmenettelyssä käsitellyistä huumausaineen käyttörrikoksista nuorten osuus oli 17,7 %. Vuonna 2016 nuorten osuus rangaistusmääräysmenettelyssä ratkaistuista huumausaineen käyttörrikoksista oli 10,7 % (Taulukko 2).

Huumausaineen käyttöririkokset Vantaalla, Rangaistusmääräysmenettely	Kaikki	Alle 21-vuotiaat	
2014	124	20	16,1%
2015	124	22	17,7%
2016	149	16	10,7%

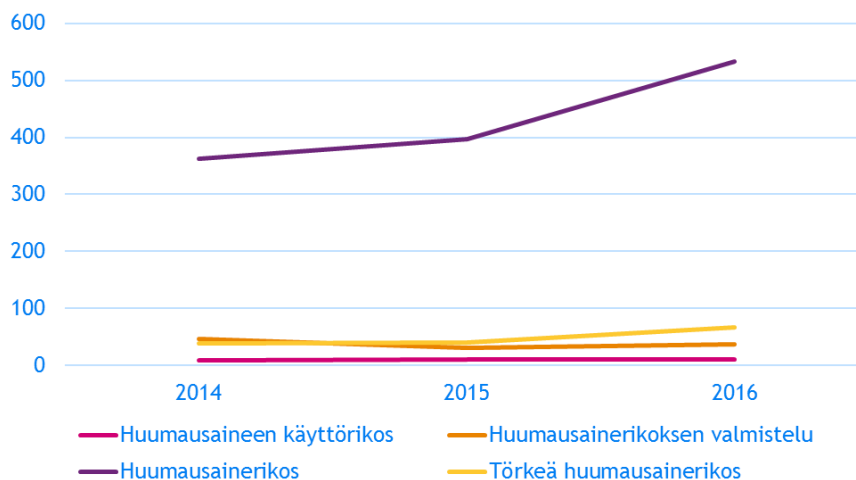
Taulukko 2: Huumausaineen käyttöririkokset Vantaalla 2014–2016, Rangaistusmääräysmenettely.

Vantaan käräjäoikeuden tilastojen mukaan käräjäoikeuteen saapui vuonna 2014 yhteensä 3558 rikosasiaa, joista 455 olivat huumausaineen käyttörikoksia, huumausainerikoksen valmisteluja, huumausainerikoksia tai törkeitä huumausainerikoksia. Vuonna 2015 rikosasioita saapui yhteensä 3186, joista 477 olivat huumausaineen käyttörikoksia, huumausainerikoksen valmisteluja, huumausainerikoksia tai törkeitä huumausainerikoksia. Vuonna 2016 Vantaan käräjäoikeuteen saapui yhteensä 3263 rikosasiaa, joista 648 olivat huumausaineen käyttörikoksia, huumausainerikoksen valmisteluja, huumausainerikoksia tai törkeitä huumausainerikoksia (Taulukko 3). Näin ollen huumausainerikosten määrä on ollut nousussa vuodesta 2014 vuoteen 2016 (Kuvio 3). Opinnäytetyöni ulkopuolelle on rajattu huumausainerikoksen edistäminen sekä törkeä huumausainerikoksen edistäminen.

Vantaan käräjäoikeus	2014	2015	2016	Yhteensä
Huumausaineen käyttörikos	8	10	10	28
Huumausainerikoksen valmistelu	46	30	37	113
Huumausainerikos	362	397	534	1293
Törkeä Huumausainerikos	39	40	67	146
Yhteensä	455	477	648	1580

Taulukko 3: Huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.

Huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014-2016

Kuvio 3: Huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.

Vantaan käräjäoikeuteen saapui vuonna 2014 yhteensä 3558 rikosasiaa, joista 455 olivat huumausaineen käyttörikkoksia, huumausainerikoksen valmisteluja, huumausainerikoksia tai törkeitä huumausainerikoksia. Huumausainerikosten osuus kaikista saapuneista rikosasioista oli 12,8 %. Näistä alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä huumausainerikoksia oli yhteensä 73. Tämä on kaikista vuoden 2014 saapuneista rikosasioista 2,1 % ja kaikista huumausainerikoksista 16,0 %.

Vuonna 2014 huumausaineen käyttörikkoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen yhteensä kahdeksan. Näistä yhteensä neljä oli alle 21-vuotiaiden tekemiä; kaksi oli alle 18-vuotiaiden tekemiä ja kaksi 18-20-vuotiaiden tekemiä. Alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista huumausaineen käyttörikkoksista oli 50 %. Vuonna 2014 huumausainerikoksen valmisteluja saapui Vantaan käräjäoikeuteen yhteensä 46. Näistä yksi oli alle 18-vuotiaan tekemä ja seitsemän 18-20-vuotiaiden tekemiä. Yhteensä kahdeksan huumausainerikoksen valmistelua oli alle 21-vuotiaiden tekemiä. Alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista huumausainerikoksen valmisteluista oli 15,2 %. Huumausainerikoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen vuonna 2014 yhteensä 362. Näistä kahdeksan oli alle 18-vuotiaiden tekemiä ja 48 oli 18-20-vuotiaiden tekemiä eli nuorten tekemiä huumausainerikoksia oli yhteensä 56. Alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista huumausainerikoksista oli 15,5 %. Törkeitä huumausainerikoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen vuonna 2014 yhteensä 39. Näistä kaksi oli alle 18-vuotiaiden tekemiä ja neljä oli 18-20-vuotiaiden tekemiä eli nuorten tekemiä törkeitä huumausainerikoksia oli yhteensä kuusi. Alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista törkeistä huumausainerikoksista oli 15,4 % (Taulukko 4).

2014	Alle 18v.	18-20v.	Yhteensä	
Huumausaineen käyttörikos	2	2	4	50%
Huumausainerikoksen valmistelu	1	6	7	15,2%
Huumausainerikos	8	48	56	15,5%
Törkeä huumausainerikos	2	4	6	15,4%
Yhteensä	13	60	73	16,0%

Taulukko 4: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuonna 2014.

Vuonna 2015 Vantaan käräjäoikeuteen saapui yhteensä 3186 rikosasiaa, joista 477 olivat huumausaineen käyttörikoksia, huumausainerikosten valmisteluja, huumausainerikoksia tai törkeitä huumausainerikoksia. Huumausainerikosten osuus kaikista saapuneista rikosasioista oli 15,0 %. Näistä nuorten, alle 21-vuotiaiden, tekemiä huumausainerikoksia oli yhteensä 77. Tällöin kaikista vuoden 2014 saapuneista rikosasioista nuorten huumausainerikosten osuus on 2,4 % ja kaikista huumausainerikoksista 16,1 %.

Vuonna 2015 huumausaineen käyttörikoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen yhteensä kymmenen. Näistä kaksi olivat alle 18-vuotiaiden tekemiä ja yksi oli 18-20-vuotiaan tekemä. Yhteensä kolme huumausaineen käyttörikosta olivat alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä. Alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista huumausaineen käyttörikoksista oli 30 %. Vuonna 2015 huumausainerikoksen valmisteluja saapui Vantaan käräjäoikeuteen yhteensä 30. Näistä ainoastaan yksi oli 18-20-vuotiaan tekemä, jolloin alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista huumausainerikoksen valmisteluista oli 3,3 %. Huumausainerikoksia Vantaan käräjäoikeuteen saapui vuonna 2015 yhteensä 397. Näistä kolme oli alle 18-vuotiaiden tekemiä ja 61 oli 18-20-vuotiaiden tekemiä eli nuorten tekemiä huumausainerikoksia oli yhteensä 64. Alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista huumausainerikoksista oli 16,1 %. Törkeitä huumausainerikoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen vuonna 2015 yhteensä 40. Näistä yhdeksän oli 18-20-vuotiaiden tekemiä, jolloin alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista törkeistä huumausainerikoksista oli 22,5 % (Taulukko 5).

2015	Alle 18v.	18-20v.	Yhteensä	
Huumausaineen käyttörikos	2	1	3	30%
Huumausainerikoksen valmistelu	0	1	1	3,3%
Huumausainerikos	3	61	64	16,1%
Törkeä huumausainerikos	0	9	9	22,5%
Yhteensä	5	72	77	16,1%

Taulukko 5: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuonna 2015.

Vantaan käräjäoikeuteen saapui vuonna 2016 yhteensä 3263 rikosasiaa, joista 648 olivat huumausaineen käyttörikoksia, huumausainerikoksen valmisteluja, huumausainerikoksia tai törkeitä huumausainerikoksia. Kaikista rikosasioista huumausainerikosten osuus oli 20,3 %. Alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä huumausainerikoksia oli yhteensä 97. Nuorten huumausainerikosten osuus kaikista vuoden 2016 rikosasioista on 3,0 % ja kaikista huumausainerikoksista 15,0 %.

Vuonna 2016 huumausaineen käyttörikoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen myöskin kymmenen. Näistä kaksi oli 18-20-vuotiaiden tekemiä, jolloin alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista huumausaineen käyttörikoksista oli 20 %. Vuonna 2016 huumausainerikoksen valmisteluja saapui Vantaan käräjäoikeuteen yhteensä 37. Näistä kahdeksan oli 18-20-vuotiaiden tekemiä, jolloin alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista huumausainerikoksen valmisteluista oli 21,6 %. Huumausainerikoksia Vantaan käräjäoikeuteen saapui vuonna 2016 yhteensä 648. Näistä kuusi oli alle 18-vuotiaiden tekemiä ja 70 oli 18-20-vuotiaiden tekemiä, jolloin nuorten tekemiä huumausainerikoksia oli yhteensä 76. Alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista huumausainerikoksista oli 14,2 %. Törkeitä huumausainerikoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen vuonna 2016 yhteensä 67. Näistä neljä oli alle 18-vuotiaiden tekemiä ja seitsemän oli 18-20-vuotiaiden tekemiä, jolloin alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä törkeitä huumausainerikoksia oli yhteensä 11. Alle 21-vuotiaiden nuorten osuus saapuneista törkeistä huumausainerikoksista oli 16,4 % (Taulukko 6).

2016	Alle 18v.	18-20v.	Yhteensä	
Huumausaineen käyttörikos	0	2	2	20%
Huumausainerikoksen valmistelu	0	8	8	21,6%
Huumausainerikos	6	70	76	14,2%
Törkeä huumausainerikos	4	7	11	16,4%
Yhteensä	10	87	97	15,0%

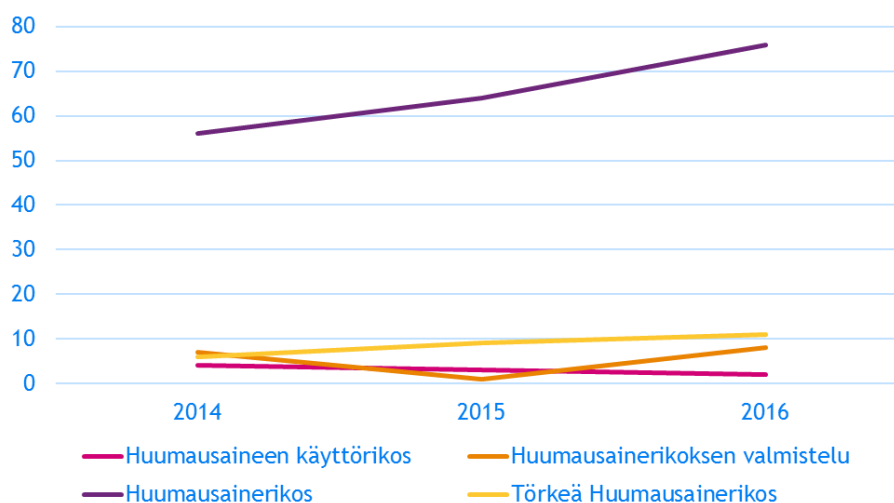
Taulukko 6: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuonna 2016.

Vantaan käräjäoikeuden tilastojen mukaan alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä huumausainerikoksia saapui vuonna 2014 Vantaan käräjäoikeuteen siis yhteensä neljä käyttörikosta, seitsemän huumausainerikoksen valmistelua, 56 huumausainerikosta ja kuusi törkeää huumausainerikosta. Vuonna 2015 Vantaan käräjäoikeuteen saapui nuorten tekemiä huumausainerikoksia yhteensä kolme huumausaineen käyttörikosta, yksi huumausainerikoksen valmistelu, 64 huumausainerikosta ja yhdeksän törkeää huumausainerikosta. Nuorten tekemiä huumausainerikoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen vuonna 2016 yhteensä kaksi huumausaineen käyttörikosta, kahdeksan huumausainerikoksen valmistelua, 76 huumausainerikosta ja 11 törkeää huumausainerikosta (Taulukko 7). Näin ollen myös nuorten tekemien huumausainerikosten määrä on ollut nousussa vuodesta 2014 vuoteen 2016 (Kuvio 4).

Nuorten huumausainerikokset Vantaalla	2014	2015	2016	Yhteensä
Huumausaineen käyttörikos	4	3	2	9
Huumausainerikoksen valmistelu	7	1	8	16
Huumausainerikos	56	64	76	196
Törkeä Huumausainerikos	6	9	11	26
Yhteensä	73	77	97	247

Taulukko 7: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.

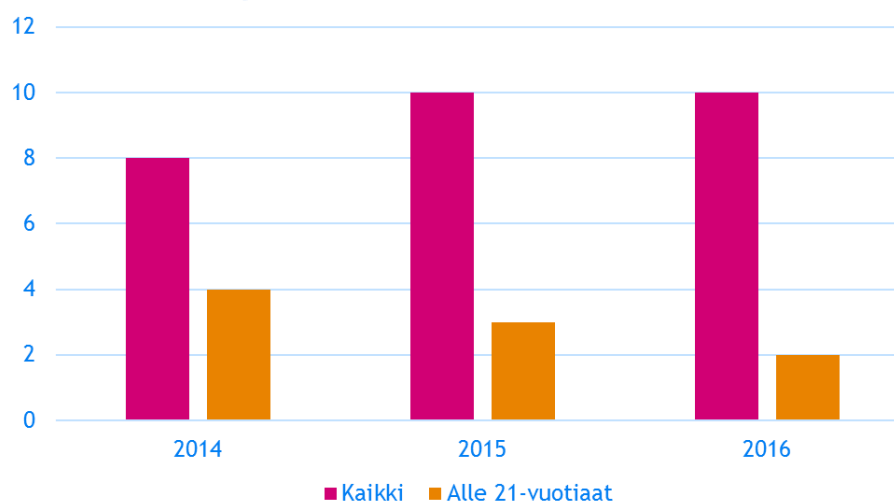
Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014-2016

Kuvio 4: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.

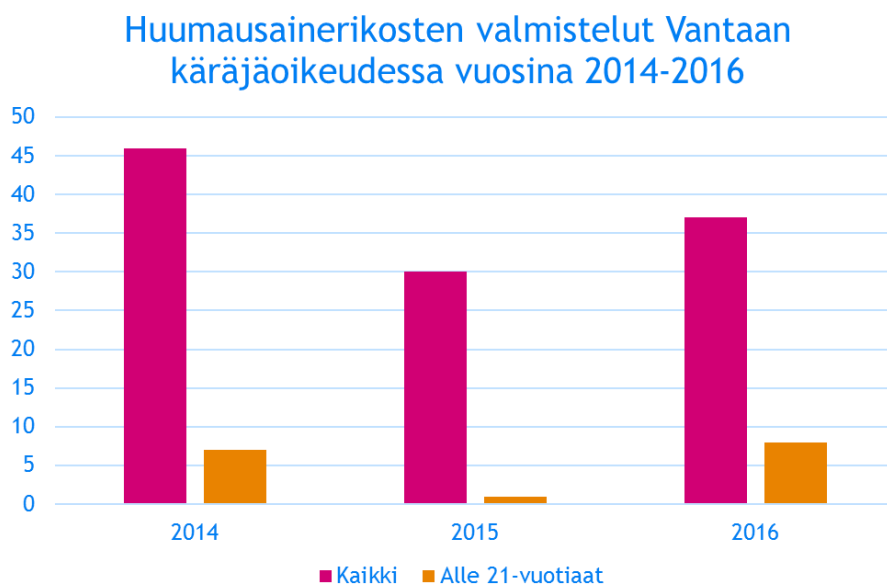
Huumausaineen käyttör rikoksia käsiteltiin Vantaan käräjäoikeudessa vuonna 2014 yhteensä kahdeksan. Näistä neljä oli alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä. Vuonna 2015 Vantaan käräjäoikeudessa taas käsiteltiin yhteensä kymmenen huumausaineen käyttör rikoksia, joista alle 21-vuotiaiden tekemiä oli kolme. Vuonna 2016 Vantaan käräjäoikeudessa käsiteltiin myös yhteensä kymmenen huumausaineen käyttör rikosta, joista kaksi oli alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä (Kuvio 5).

Huumausaineen käyttör rikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014-2016

Kuvio 5: Huumausaineen käyttör rikokset Vantaan käräjäoikeudessa 2014–2016.

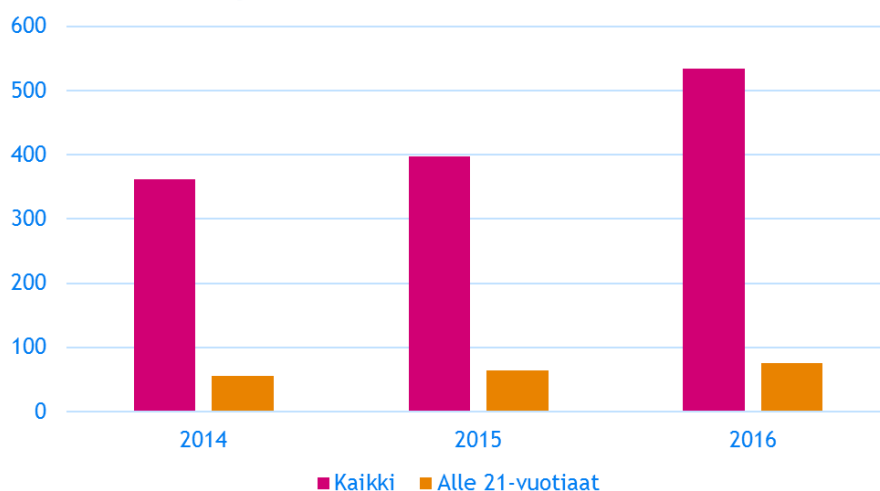
Huumausainerikoksen valmisteluja käsiteltiin Vantaan käräjäoikeudessa vuonna 2014 yhteensä 46. Näistä seitsemän oli alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä. Vuonna 2015 Vantaan käräjäoikeudessa käsiteltiin yhteensä 30 huumausainerikoksen valmisteluja. Näistä alle 21-vuotiaiden tekemiä oli vain yksi. Vuonna 2016 Vantaan käräjäoikeudessa käsiteltiin yhteensä 37 huumausainerikoksen valmisteluja, joista kahdeksan oli alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä (Kuvio 6).

Kuvio 6: Huumausainerikosten valmistelut Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.

Huumausainerikoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen vuonna 2014 yhteensä 362. Näistä 56 oli alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä huumausainerikoksia. Vuonna 2015 Vantaan käräjäoikeuteen saapui yhteensä 397 huumausainerikosta, joista alle 21-vuotiaiden tekemiä oli 64. Vuonna 2016 Vantaan käräjäoikeuteen saapui yhteensä 534 huumausainerikosta. Näistä 76 oli alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä (Kuvio 7).

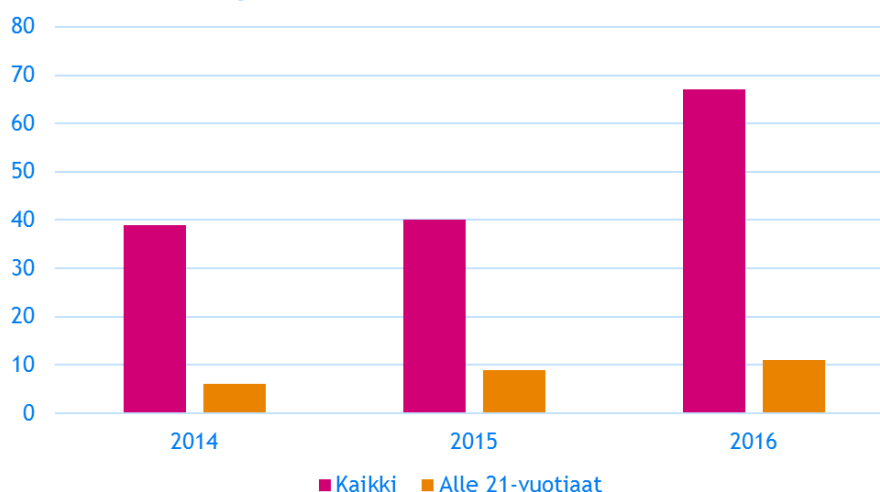
Huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014-2016

Kuvio 7: Huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.

Törkeitä huumausainerikoksia saapui Vantaan käräjäoikeuteen vuonna 2014 yhteensä 39. Näistä kuusi oli alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä törkeitä huumausainerikoksia. Vuonna 2015 Vantaan käräjäoikeuteen saapui yhteensä 40 törkeää huumausainerikosta, joista alle 21-vuotiaiden tekemiä oli yhdeksän. Vuonna 2016 Vantaan käräjäoikeuteen saapui yhteensä 67 törkeää huumausainerikosta, joista 11 oli alle 21-vuotiaiden nuorten tekemiä (Kuvio 8).

Törkeät huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014-2016

Kuvio 8: Törkeät huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.

5.2 Haastattelututkimus

Monet nuorten huumausainerikokset ratkaistaan rangaistumääräysmenettelyssä, jolloin rikos ei tule tuomioistuinkäsittelyyn laisinkaan eikä näy käräjäoikeuden tilastoissa. Tämän vuoksi halusin opinnäytetyöhöni myös Itä-Uudenmaan poliisien näkemystä nuorten huumausainerikoksista Vantaalla vuosina 2014–2016. Haastattelin tutkimukseeni kahta Itä-Uudenmaan poliisia. Toinen poliiseista oli vanhempi konstaapeli Ari-Mikko Niemelä kenttävalvonnasta ja toinen oli rikoskomisario Rauno Jämsä huumausainerikoksista. Vanhemmalla konstaapelilla oli enemmän tietoa ja näkemystä nuorten pienemmistä käyttörikoksista ja rikoskomisariolla törkeistä huumausainerikoksista.

Haastattelut toteutettiin sähköpostin välityksellä. Haastattelun pohjana käytettiin valmiiksi tehtyjä haastattelukysymyksiä ja kysymykset oli kohdennettu haastateltaville vastaamaan heidän työnkuvaansa. Haastatteluissa kysyttiin muun muassa nuorten tyypillisimmistä huumausainerikoksista, nuorten huumausainerikosten määrästä sekä nuorten rikostutkinnasta. Vanhemman konstaapelin haastattelussa keskityttiin enemmän nuorten pienempiin huumausaineen käyttörikoksiin (Liite 1). Rikoskomisarion haastattelussa taas keskityttiin enemmän nuorten törkeisiin huumausainerikoksiin (Liite 2). Esittelen ensimmäisenä vanhemman konstaapelin haastattelun tuloksia ja sitten rikoskomisarion haastattelun tuloksia. Haastateltavat vastasivat kysymyksiin oman kokemuksen kautta tilastoihin peilaamatta.

Nuorten huumausainerikokset ovat yleensä pieniä käyttörikoksia. Yksinkertaisesti rahan puute on yksi syy sille, että huumausainemäärät eivät ole yleensä järin suuria, mitä nuorten keskuudessa liikkuu. Selkeästi yleisin nuorten huumausainerikos on kannabiksen käyttö. Kannabiksen käytölle omistautuneessa kaveriporukassa yleinen keino kannabiksen hankintaan on niin sanottu potti-keräys, jossa yksi henkilö kerää rahaa kaveriporukalta pottiin, jolla käydään ostamassa kannabista poltettavaksi. Myös lääkkeiden väärinkäyttö on yleistä nuorten keskuudessa. Nuoret eivät välttämättä itsekään aina tiedä, mitä lääkkeitä käyttävät, mutta pääasia on saada pää sekaisin. Kovia huumeita käyttäviä nuoria on melko vähän; niitä tulee vastaan silloin tällöin, mutta ei kuitenkaan merkittävässä määrin. Joissain nuorten tapauksissa myös huumausaineiden määrät voivat olla suurempia ja huumeiden välittämistä voi tapahtua. Yleensä kuitenkin huumausaineiden määrät ovat hyvin pieniä. Vanhemman konstaapelin mukaan monet nuoret ohjautuvat sosiaalihuollon piiriin käytön johdosta ennen kuin päätyvät poliisin kohteiksi. Yleensä nuoret syyllistyvät huumausainerikoksiin vasta pääsääntöisesti täysi-ikäisyyden kynnyksellä ja sen jälkeen.¹⁴⁶

---

¹⁴⁶ Niemelä 2017.

Vanhemman konstaapelin mukaan nuorten huumausaineiden käytössä ei ole tapahtunut mitään suurta piikkiä Vantaalla vuosina 2014–2016. Haastattelusta ilmeni, että muutamia kohdennettuja tehostettuja valvontoja on suoritettu alueille, joilla on epäilty huumausaineiden välitystä alaikäisille. Osittain tieto on saattanut tulla poliisin tietoon niin sanottuna huhupuheena ja totuus pohja laajempimittaiselle käytölle on jäänyt toteennäyttämättä. Vanhemman konstaapelin mukaan poliisin tehostettu valvonta on uutisoitu mediassa, mikä on saattanut osaltaan antaa pelotevaikutuksen nuorten keskuudessa.¹⁴⁷

Haastattelussa kysyttiin, minkä takia jotkut käyttöririkokset käsitellään rangaistusmääräysmenettelyssä ja jotkut etenevät syyttäjälle ja tuomioistuimeen. Vanhemman konstaapelin mukaan ensikertalainen alaikäinen yli viisitoistavuotias huumerikoksiin syyllistynyt kuulustellaan rikoksen laajuudesta huolimatta. Tämän jälkeen rikosasia lähetetään syyttäjälle syyteharkintaan. Mikäli syyttäjä katsoo, että asia voidaan käsitellä puhuttelussa ja puhuttelulla saavutetaan haluttu lopputulos, asia ei päädy tuomioistuimen käsittelyyn vaan syyttäjä antaa asiassa huomautuksen tai määrää rangaistusmääräyksen. Mikäli kuitenkin puhuttelu tai rangaistusmääräys ei ole riittävä rangaistus asiassa, voi syyttäjä viedä asian tuomioistuimen ratkaistavaksi. Poliisi ei voi määrätä ensikertalaiselle rangaistusmääräystä eikä pelkkä puhuttelu tule kyseeseen. Mikäli henkilö syyllistyy uudelleen vastaavaan rikokseen, poliisi voi määrätä asiassa rangaistusmääräyksen, jos se on mahdollista rikoksen laajuus huomioon ottaen. Poliisi pyrkii puhuttelemaan alle 15-vuotiaan huumerikokseen syyllistyneen nuoren. Tällöin asia ei etene syyteharkintaan eikä poliisi voi määrätä asiasta rangaistusta. Kaikissa alaikäisten tapauksissa poliisi tekee lastensuojeluilmoituksen ja ohjaa nuoren sosiaalihuollon piiriin.¹⁴⁸

Lisäksi haastattelussa kysyttiin nuorten huumausainerikosten tutkinnasta; kuinka se eroaa normaalista rikosprosessista. Nuorten rikosten tutkintaan pyritään aina saamaan mukaan sosiaalityöntekijä viimeistään kuulusteluvaiheeseen. Sosiaalityöntekijä jatkaa asian selvittämistä oman vastualueensa mukaisesti. Kuulusteluihin pyydetään mukaan myös nuorten vanhemmat, mikäli he haluavat olla läsnä. Lisäksi nuorten tekemät rikokset tulee saattaa syyttäjän ratkaistavaksi nopeutetussa aikataulussa, eli kahden viikon sisällä rikoksen tapahtumisesta.¹⁴⁹

Rikoskomisarionkin mukaan nuorten tekemät huumausainerikokset ovat useimmiten juuri huumausaineen käyttörikoksia tai huumausainerikoksia. Nuoret tekevät törkeitä huumausainerikoksia vain erittäin harvoin. Nuorten tekemiä huumausainerikoksen valmistelujakin on erittäin harvoin. Huumausainerikoksen valmistelu rikoksena on muutoinkin erittäin harvainen huu-

---

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Ibid.

mausainerikoksen ilmitulomuoto, sillä huumausainerikoksen valmistelu muuttuu jo hyvin varhaisessa vaiheessa huumausainerikokseksi tai törkeäksi huumausainerikokseksi. Useimmiten nuoret joko käyttävät huumausainetta tai pitävät omaa käyttöä varten vähäistä määrää huumausainetta hallussaan. Nämä tekemuodot luokitellaan huumausaineen käyttörikoksiksi. Nuorten toinen yleinen tekemuoto on kannabiksen kasvattaminen sekä itse kasvattaman kannabiksen myyminen omaan kaveripiiriin. Nämä tekemuodot luokitellaan taas huumausainerikoksiksi.¹⁵⁰

Rikoskomisarion haastattelusta ilmeni, että nuorten tekemien törkeiden huumausainerikosten määrissä ei ole suuria eroja vuosina 2014–2016. Näin ollen hyvänä uutisena voidaan pitää sitä, että huumausainerikollisuus ei ole merkittävästi lisääntynyt nuorten keskuudessa ainaakaan törkeiden huumausainerikosten kohdalla vuodesta 2014 vuoteen 2016. Rikoskomisarion mukaan alle 15-vuotiaita tai 15-17-vuotiaita ei ole ollut epäiltynä törkeisiin huumausainerikoksiin lainkaan vuosina 2014–2016. Alle 21-vuotiaita on ollut epäiltynä törkeisiin huumausainerikoksiin vain muutamia vuodessa.¹⁵¹

Nuorten kohdalla törkeän huumausainerikoksen määrittelee samat kriteerit kuin täysi-ikäisilläkin. Törkeä huumausainerikos määritellään rikoslain 50 luvun 2 §. Useimmiten nuorten kohdalla huumausainerikoksen törkeäksi luokitteleva tekijä on huumausaineen suuri määrä. Huumausaineen suuri määrä määrittyy jokaisella huumausaineella eri tavoin sen vaarallisuudesta riippuen. Esimerkiksi amfetamiinin kohdalla törkeä huumausainerikos täyttyy 100 grammalla ja kannabiksen eli marihuanan tai hasiksen kohdalla 1000 grammalla.¹⁵²

Rikoskomisarion haastattelussa kysyttiin myös nuorten huumausainerikosten tutkinnasta ja kuinka se eroaa normaalista rikosprosessista. Rikoskomisarion mukaan nuorten rikosten tutkimiseen on useita erillismääräyksiä. Nuorten tapauksissa tutkinta pyritään hoitamaan viipymättä, alle 18-vuotiaan ollessa epäiltynä epäillyn vanhemmilla on oikeus olla läsnä kuulustelussa, alle 18-vuotiaan ollessa epäiltynä sosiaaliviranomaisella on oikeus olla läsnä kuulustelussa ja alle 18-vuotiasta ei saa kuulustella ilman kuulustelutodistajaa. Kuulustelutodistaja on käytännössä aina joku toinen poliisimies.¹⁵³

---

¹⁵⁰ Jämsä 2017.

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Ibid.

6 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia nuorten tekemiä huumausainerikoksia Vantaalla 2014–2016. Lisäksi halusin selvittää, mihin suuntaan nuorten huumausainerikoksien määrä on kehittynyt sekä millaisia huumausainerikoksia nuoret ovat tehneet vuosina 2014–2016 Vantaalla. Rajasin opinnäytetyöni aiheen koskemaan nimenomaan nuoria, sillä nuorten huumausainerikokset ovat olleet hyvin pinnalla viime vuosien aikana Vantaalla. Lisäksi nuorten huumausainerikollisuus on ollut paljon esillä mediassa, joten aihe oli hyvin ajankohtainen. Työlle asetetut tavoitteet täyttyivät ja sain vastauksia tutkimusongelmaan Vantaan käräjäoikeuden ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen tilastoista sekä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen poliisien haastatte- luista. Opinnäytetyössä on tutkittu hyvin pientä ajanjaksoa, mikä saattaa horjuttaa opinnäytetyön tuloksien luotettavuutta. Opinnäytetyön tuloksien luotettavuutta kuitenkin tukevat Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen poliiseille tehdyt haastattelut, joista ilmeni nuorten huumausainerikollisuuden taustoja ja olennaisia tietoja kyseiseltä ajanjaksolta.

Tutkielmassa käsiteltiin nuoren rikosentekijän määritelmä sekä nuorten huumausainerikosten syitä ja tyypillisimpiä rangaistuksia. Tutkielmassa käsiteltiin myös huumausainerikoksien eri tyyppisiä. Lisäksi tutkielmassa avattiin nuorten rikosprosessia sekä selvitettiin alle 15-vuotiaiden rangaistuksia, kun alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa eikä rikosprosessia voida suorittaa. Nuoriksi rikosentekijöiksi kutsutaan alle 21-vuotiaita. Nuoria rikosentekijöitä koskee tietynlainen erityissääntely sekä rikosprosessissa että rangaistuksissa.

Tutkimuksesta voidaan tulla siihen johtopäätökseen, että nuoren rikosprosessissa on useita erillismääräyksiä verrattuna niin sanottuun normaaliin rikosprosessiin. Nuorten rikosprosessin tavoitteena on nuoren rikollisen toiminnan pysäyttäminen, nuoren elämään puuttuminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Tämän vuoksi nuorten rikosprosessi on toimitettava kiireellisesti alle 18-vuotiaan ollessa epäiltynä rikoksesta tai alle 15-vuotiaana tekemästään rikollisesta teosta. Nuorten kohdalla mahdollinen rangaistus ei ole tärkeintä, vaan lähtökohtana on antaa nuorelle uusi mahdollisuus miettiä tulevaisuuttaan ja siten ennalta ehkäistä hänen syrjäytymistään. On kuitenkin tärkeää, että nuorten tekemiin rikoksiin puututaan. Nuorten puhuttelu on hyvä vaihtoehto syytteen nostamisen sijaan, jolloin nuori saa toisen mahdollisuuden ja aikaa miettimiselle. Nuoria koskeva rikosprosessi on nuorten kohdalla tehokkaampi, sillä nuoruus on kasvun, kehityksen ja rajojen kokeilun aikaa. Nuorten rikollisuutta voidaan pitää myös nuoruuden ohimenevänä kehitysvaiheena.

Rangaistusmääräysmenettelyssä annettu sakko on yleisin nuoriin kohdistettava rikosoikeudellinen seuraamus. Niitä määrätään nuorille vuosittain jopa kaksi kertaa enemmän kuin tuomioistuimissa tuomitaan rangaistuksia. Itä-Uudenmaan poliisin tilastojen mukaan huumausaineen käyttörikokset Vantaalla, jotka on käsitelty rangaistusmääräysmenettelyssä, on ollut kasvussa

vuodesta 2014 vuoteen 2016. Nuorten osuus kaikista huumausaineen käyttörikoksista Vantaalla, jotka on käsitelty rangaistumääräysmenettelyssä, ei ole kuitenkaan merkittävästi muuttunut. Nuorten huumausaineenkäyttörिकosten määrä Vantaalla on ollut enemmänkin laskussa kuin nousussa. Monet nuoret selviävät pienemmistä rikkomuksista, kuten huumausaineen käyttörikoksista puhuttelulla ja huomautuksella, jolloin asia ei näy Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen rangaistumääräysmenettelytilastoissa eikä Vantaan käräjäoikeuden tilastoissa. Puhuttelun ja huomautuksen tarkoituksena on taata nuoren tulevaisuus.

Saamistani Vantaan käräjäoikeuden sekä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen tilastoista voidaan tulla siihen johtopäätökseen, että huumausainerikollisuus on ollut kasvussa Vantaalla vuodesta 2014 vuoteen 2016. Vantaan käräjäoikeudessa muutos on merkittävä vuodesta 2014 vuoteen 2016. Kuitenkin nämä rikokset ovat niitä, jotka ovat tulleet poliisin tietoon ja poliisin toimesta edennyt syyttäjälle. Syyttäjä on puolestaan päättänyt nostaa syytteen, jolloin asia on edennyt käräjäoikeuteen. Huumausainerikoksia on tapahtunut varmasti paljon enemmän, mutta ne ovat olleet niin sanottua piilorikollisuutta, eivätkä ole tulleet viranomaisten tietoon.

Vantaan käräjäoikeuden tilastojen mukaan myös nuorten huumausainerikollisuus Vantaalla on ollut kasvussa vuodesta 2014 vuoteen 2016. Vaikka määrällisesti nuorten huumausainerikollisuus on ollut kasvussa, nuorten huumausainerikoksien osuus suhteessa kaikkiin Vantaalla tapahtuneisiin huumausainerikoksiin on pysynyt vuodesta 2014 vuoteen 2016 lähes samana. Esimerkiksi Vantaan käräjäoikeuteen saapuneita nuorten tekemiä huumausainerikoksia oli vuonna 2014 yhteensä 56, vuonna 2015 yhteensä 64 ja vuonna 2016 yhteensä 76. Näiden nuorten tekemien huumausainerikosten osuus suhteessa kaikkiin Vantaan käräjäoikeuteen saapuneisiin huumausainerikoksiin oli vuonna 2014 15,50 %, vuonna 2015 16,10 % ja vuonna 2016 14,20 %. Eli määrällisesti nuorten huumausainerikokset Vantaalla ovat olleet kasvussa vuodesta 2014 vuoteen 2016. Prosentuaalisesti kasvua nuorten huumausainerikoksissa Vantaalla ei ole tapahtunut, vaan luvut ovat pysyneet lähes tulkoon samoina.

Itä-Uudenmaan poliisien haastatteluista voidaan tulla siihen johtopäätökseen, että Vantaalla nuorten yleisin huumausainerikos on huumausaineen käyttörikos tai huumausainerikos ja tarkemmin kannabiksen käyttö. Tutkimuksesta ilmenee, että Vantaalla kohdataan harvakseltaan kovia huumeita käyttäviä nuoria ja nuoret ovat vain hyvin harvoin epäiltyinä törkeistä huumausainerikoksista. Rahan puute on yksinkertaisesti syy siihen, että nuorten huumausainerikokset ovat useimmiten pieniä käyttörikoksia. Lisäksi nuorten on vaikeampi saada sellaisia kontakteja, joiden kautta saisivat haltuunsa suuria määriä huumausaineita. Tutkimuksessa ilmeni, että näissä harvoissa nuorten tekemissä törkeissä huumausainerikoksissa huumausainerikoksen törkeäksi luokitteleva tekijä on yleensä huumausaineen suuri määrä.

Nuorten huumausainerikollisuuden kasvuun vaikuttaa muun muassa nuorten huumeita vähättelevä asenne erityisesti kannabista kohtaan sekä kannabiksen kotikasvatuksen yleistymisen¹⁵⁴. Huumeiden kokeilulle tai käytölle ei ole olemassa yksiselitteistä tai tiettyä syytä. Jokaisella käyttäjällä on omat persoonalliset taustansa, jotka vaikuttavat hänen valintoihinsa. Huumeiden käyttö on lailla kiellettyä, mikä saattaa jo itsessään innostaa nuorta kokeilemaan tai käyttämään huumeita. Osa pyrkii huumeiden avulla lieventämään ahdistusta, masennusta tai yksinäisyyttä. Lisäksi perheen omat kriisit, kuten alkoholismi tai avioero, voivat järkyttää nuoren tasapainoa ja johtaa siten huumeiden käyttöön.¹⁵⁵

Nuorten huumausainerikollisuutta Vantaalla voisi tutkia edelleen, sitten kun seuraavilta vuosilta on saatavilla tilastollista tietoa nuorten huumausainerikoksista. Näin pystytään tutki-
maan mihin suuntaan nuorten huumausainerikollisuus kehittyy seuraavien vuosien aikana. Ai-
hetta voisi myös jatkotutkia perehtymällä enemmän rangaistusmääräysmenettelyssä sekä
syyttäjänvirastossa käsiteltyihin nuorten huumausainerikoksiin. Lisäksi nuorten huumausaine-
rikollisuutta voisi tutkia edelleen tekemällä vertailevan tutkimuksen esimerkiksi Helsingin alu-
eella. Tutkimuksesta on hyötyä Itä-Uudenmaan poliisilaitokselle sekä Vantaan käräjäoikeu-
delle, sillä tutkimuksesta selviää, kuinka paljon resursseja virastot joutuvat käyttämään nuor-
ten huumausainerikosten selvittämiseen ja ratkaisemiseen. Lisäksi tutkimuksesta on hyötyä
nuorten huumausainerikoksista sekä nuorten rikosprosessista kiinnostuneille. Nuorten huu-
mausainerikollisuutta Vantaalla on tutkittu todella vähän, vaikka aihe on hyvin ajankohtainen.

---

¹⁵⁴ Honkatukia & Kivivuori 2006, 161.

¹⁵⁵ Miksi nuori käyttää huumeita? 2017.

Lähteet

Painetut lähteet

Elonheimo, H. 2010. Nuorisorikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turun yliopisto. Väitöskirja.

Frände, D., Havansi, E., Helenius, D., Koulu, R., Lappalainen, J., Lindfors, H., Niemi, J., Rautio, J. & Virolainen, J. 2012. Prosessioikeus. Helsinki: Talentum.

Helminen, K., Fredman, M., Kanerva, J., Tolvanen, M. & Viitanen, M. 2014. Esitutkinta ja pakkokeinot. Talentum: Helsinki.

Honkatukia, P. & Kivivuori, J. 2006. Nuorisorikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Hakapaino Oy.

Jokela, A. 2008. Rikosprosessi. Helsinki: Talentum Media.

Koskinen, P. 2008. Rikosoikeuden perusteet. Helsinki: Yliopistopaino.

Lappi-Seppälä, T. 2006. Rikollisuus ja kriminaalipoliittikka. Helsinki: Yliopistopaino.

Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. 2013. Rikosoikeus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Marttunen, M. 2002. Nuorisoprosessi. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Marttunen, M. 2008. Nuorisorikosoikeus: alaikäisten rikosten seuraamukset kriminaalipoliittisesta ja vertailevasta näkökulmasta. Helsinki: Hakapaino.

Tolvanen, M. & Kukkonen, R. 2011. Esitutkinta- ja pakkokeino-oikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Varjonen, V. 2015. Huumetilanne Suomessa 2014. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Vuorenpää, M. 2009. Prosessioikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Sähköiset lähteet

Alaikäiset epäillyt. 2017. Poliisi. Viitattu 11.3.2017. https://www.poliisi.fi/rikokset/rikoksesta_epailty/prime101.aspx

Craig, J., Baglivio, M., Wolff, K., Piquero, A. & Epps, N. 2016. Do Social Bonds Buffer the Impact of Adverse Childhood Experiences on Reoffending? Youth Violence and Juvenile Justice. Sage Journals. Viitattu 15.1.2017. <http://journals.sagepub.com/nelli.lau-rea.fi/doi/pdf/10.1177/1541204016630033>

Ehdollinen vankeusrangaistus. 2016. Käräjäoikeudet. Oikeuslaitos. Viitattu 15.1.2017. <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/seuraamukset/ehdollisnvankeusrangaistus.html>

Ehdoton vankeusrangaistus ja yhdyskuntapalvelu. 2016. Käräjäoikeudet. Oikeuslaitos. Viitattu 15.1.2017. <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/seuraamukset/ehdotonvankeusrangaistusjayhdyskuntapalvelu.html>

Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Viitattu 9.3.2017. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Holopainen, S. 2015. Nuorten rangaistukset. Portti vapauteen. Viitattu 15.1.2017. http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2489/nuorten_rangaistukset

Huumausainerikokset. 2016. Poliisi. Viitattu 21.1.2017. <https://www.poliisi.fi/rikkokset/huumausainerikokset>

Huumeet ja laki. 2016. Mikä on huumausaine? Viitattu 21.1.2017. <http://www.paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/paihteet-ja-yhteiskunta/huumeet-ja-laki>

Kirjallinen menettely rikosasioissa. 2017. Poliisi. Viitattu 11.3.2017. https://www.poliisi.fi/rikkokset/kirjallinen_menettely_rikosasioissa

Miksi nuori käyttää huumeita. 2017. Nuoret ja päihteet. Nurmijärvi. Viitattu 12.3.2017. http://www.nurmijarvi.fi/vapaa-aika_ja_kulttuuri/nuoret/nuoret_ja_paihteet/miksi_nuori_kayttaa_huumeita

Nuori rikoksenteekijä. 2016. Käräjäoikeudet. Oikeuslaitos. Viitattu 18.12.2016. <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/nuoririkoksenteekija.html>

Nuorisorangaistus. 2016. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 15.1.2017. <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset/nuorisorangaistus.html>

Oikeudenkäynti. 2016. Oikeuslaitos. Viitattu 11.12.2016 <https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/oikeuslaitos/oikeudenkaynti.html>

Rangaistusmääräysmenettely. 2017. Verkkoasiakirja. Viitattu 11.3.2017. <https://www.verkkoasiakirja.com/rangaistusmaaraysmenettely>

Rikosprosessi. 2015. Rikosprosessin kulku. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 21.2.2017. http://www.rikosseuraamus.fi/material/images/rise/kaaviokuvat/694sWhuEY/Rikosprosessi_2015_470.png

Sakko. 2016. Käräjäoikeudet. Oikeuslaitos. Viitattu 15.1.2017. <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/seuraamukset/sakko.html>

Salmi, V. 2015. Nuorisorikollisuus. Portti vapauteen. Viitattu 14.1.2017. <http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2457/nuorisorikollisuus>

Suppea esitutkinta. 2017. Poliisi. Viitattu 18.3.2017. https://www.poliisi.fi/rikkoksen_esitutkinta/suppea_esitutkinta

Syyteharkinta. 2014. Oikeuslaitos. Viitattu 10.11.2016. <https://oikeus.fi/ss/index/josjoudutrikoksenuhriksi/syyteharkinta.html>

Julkaisemattomat lähteet

Jämsä, R. 2017. Rikoskomisario. Haastattelu 15.3.2017. Itä-Uudenmaan poliisilaitos. Vantaa.

Niemelä, A-M. 2017. Vanhempi konstaapeli. Haastattelu 17.3.2017. Itä-Uudenmaan poliisilaitos. Vantaa.

Kuviot

Kuvio 1: Rikosprosessin kulku (Rikosprosessi 2015).	9
Kuvio 2: Huumausaineen käyttörikokset Vantaalla 2014–2016, Rangaistusmääräysmenettely.	37
Kuvio 3: Huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.	39
Kuvio 4: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016. ...	43
Kuvio 5: Huumausaineen käyttörikokset Vantaan käräjäoikeudessa 2014–2016.	43
Kuvio 6: Huumausainerikosten valmistelut Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.	44
Kuvio 7: Huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.	45
Kuvio 8: Törkeät huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.	45

Taulukot

Taulukko 1: Huumausaineen suuri määrä (Lappi-Seppälä ym. 2013).	34
Taulukko 2: Huumausaineen käyttörikokset Vantaalla 2014–2016, Rangaistusmääräysmenettely.	38
Taulukko 3: Huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.	38
Taulukko 4: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuonna 2014.	40
Taulukko 5: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuonna 2015.	41
Taulukko 6: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuonna 2016.	42
Taulukko 7: Nuorten huumausainerikokset Vantaan käräjäoikeudessa vuosina 2014–2016.	42

Liitteet

Liite 1: Haastattelukysymykset, Kenttävalvonta.	57
Liite 2: Haastattelukysymykset, Rikoskomisario.	58

Liite 1: Haastattelukysymykset, Kenttävalvonta.

Nuorten huumausainerikokset Vantaalla vuosina 2014-2016

Kenttävalvonta

1. Millaisia rikoksia nuoret yleensä tekevät ja miten ne tulevat ilmi?
2. Millaisia huumausainerikoksia nuoret yleensä tekevät?
3. Onko nuorten tekemiä huumausainerikoksia tullut ilmi jonakin vuonna 2014-2016 huomattavasti enemmän tai vähemmän?
4. Minkä ikäisiä huumausainerikoksiin syyllistyvät nuoret yleensä ovat?
  - a. alle 15-vuotiaita
  - b. 15-17-vuotiaita
  - c. alle 21-vuotiaita
5. Ovatko nuorten tekemät huumausainerikokset yleensä pienempiä käyttörikoksia, huumausainerikoksen valmisteluja, huumausainerikoksia vai törkeitä huumausainerikoksia?
6. Minkä takia jotkut käyttörikokset jäävät poliisille ja jotkut etenevät syyttäjälle ja käräjäoikeuteen?
7. Miten nuorten rikoksia tutkitaan? Miten se eroaa normaalista rikosprosessista?

Liite 2: Haastattelukysymykset, Rikoskomisario.

Nuorten huumausainerikokset Vantaalla vuosina 2014-2016

Rikoskomisario

1. Onko nuorten tekemiä huumausainerikoksia tullut ilmi jonakin vuonna 2014-2016 huomattavasti enemmän tai vähemmän?
2. Minkä ikäisiä huumausainerikoksiin syyllistyvät nuoret yleensä ovat?
  - a. alle 15-vuotiaita
  - b. 15-17-vuotiaita
  - c. alle 21-vuotiaita
3. Ovatko nuorten tekemät huumausainerikokset yleensä pienempiä käyttörikoksia, huumausainerikoksen valmisteluja, huumausainerikoksia vai törkeitä huumausainerikoksia?
4. Millaisia huumausainerikoksia nuoret yleensä tekevät ja miten ne tulevat ilmi?
5. Mikä yleensä määrittelee nuorten huumausainerikoksen törkeäksi?
6. Miten nuorten rikoksia tutkitaan? Miten se eroaa normaalista rikosprosessisata?